

زیرک

فال

شپہ سبا شوہ، ستوری پتہ شول، لکھ زوی -
چپ پتہ تت محککہ کپ واورپ د زمیری زغ
زہ لاوینہ یم او بنی سترکہ می غورزی
گونڈی راشی، یا دی واورم د بری زغ

نن خرومہ دہ، چپ کورم، یو کاغ راشی
زمون دکور د پاسہ کنبہنی او کاغ - کاغ کا
ابی کافی پی گنہی د خوینی زہری
پہ سرہ اور کپ می بنی ہیلی زہ - باغ - باغ کا

پہ بمبارد کپ چپ مونیم کور رانہ وسو
بابا ووی، خپہ نہ شی، اور بری دی
کہ ربتیا شوہ او بری مو شو پہ برخہ
تودوم بہ پی لیدی می نغری دی

چې دا سره يېزان په ملك راخواره شوي
 د هوا مرغان د فکر په جال نيسم
 د کمزوري وسله سترې اندېښنه وي
 په هرڅه او په هرچا پورې فال نيسم

دغه واره دخالي لاس دښمني ده
 خرافات، چې مې له ذهنه راخوتېږي
 کومه ځمکه چې کمزورې شي، دستور دی -
 هرزه بوټي، په هغې کې ډېر بوټي ږي

نو، که بيا دې، د دښمن وسله ولجه کړه
 يو ټوپک ترې ماته هم په گوټو راکړه !
 چې پيرې وغږوم سترگې حقيقت ته
 وحشي خيال مې واقعيت سره پخلا کړه !

قندهار - اپريدی

د افغان مجاهد غږ

قندهار - اپريدی، په کال ۱۹۵۷ د تير له په میدان کې زېږيدلى . تر اتم ټولگي
پي سبق ويلی ، البته وطني او روايتي مشکلاتو يې د زده کړې د دوام مخه ونیوه . ده
له کوچنيوالي څخه شاعرانه خيال او ذوق درلود او د شعر په اصنافو کې د غزل سودرانه
مینه لري . دی په پښتو کې د استاد حمزه شينواري او فارسي کې د خواجه حافظ اراک
دی . ښاغلی قندهار - اپريدی نه يوازې شاعر ، بلکې تکړه ليکوال هم دی . دی د روس
د وحشي يرغلګرو په مقابل کې د افغان مجاهدینو د مجاهدو ملاتړ دی .

وايي ، چې يوشی ! د وخت آواز دی

ملت چې پوي ، هغه ممتاز دی

يو مو مقصد دی ، يو مو د بنمن دی

يو مو تهذيب دی ، يو مو وطن دی

مخبر يي ماليانيو ، يو مو چمن دی

غښتير و هلته ، چې مو مسکن دی

لباس د ژوند مو ، په مرگ کفن دی

شهيد ښه ښکاري ، کله گون په وينو

موندی شي داسې ژوندون په وينو

څه کمزوري ده، چې روس ایسار دی
 پکار خونه ده، شرم پکار دی
 نفاق لعنت دی، دده نه بهار دی
 د تنک بنودني، گرم بازار دی
 تنکیالی نه دی، ناست چې قرار دی
 پیداله موره، د خور په وار دی
 حلمي ښه ښکاري، د تنک مورچې
 په پېغلو شمار دي، ناست په کورو کې

راځی، چې کښېنو، د تنک جبرگي کړو
 زاړه - حلمي ته، د تنک قمي کړو
 خوبونه ورک کړي، اوس شېگيرې کړو
 ښه بي قرار يو، چې سترگې سرې کړو
 د روس د غزا شنه يې وسلې کړو
 «الله اکبر» کړو، جگې نعرې کړو
 کېدې يې باردي، کالي رانغاړي
 پښې يې ښويدلي، بس ديکه غواړي

موبړه که مړه شو، نو ښکلی ژوند دی
 د شهادت نوم، خومره بلند دی
 هېر که هېواد کړو، په موبړه ريشخند دی
 وېستلې يې فرض دي، روښان دی گند دی

په خوښۍ نه ځي، مونتې ټي خوندي دی
 د دوی د لاسه، په مونږ ملک تنه دی
 لاجې کړو ختې، ټول چې پوتن شو
 بیا مالکان به، دخپل وطن شو
 غفلت ښه نه دي، قومونه وړک کړي
 چې ځانځاني کړي، ځانونه سپک کړي
 چې متحد شي، بیرغ به لک کړي
 مونږ چې یوځای شو، خدای به کومک کړي
 ملحد روسیان به، مونږ ته تیندک کړي
 د میزایلو، ځواب ټوپک — کړي
 راځئ! چې ورشو، په خدای توکل کړو
 امن د پاره، د جنګ اور بل کړو

شعرا از اشیلر
ترجمه از: عزیز احمد - نسیمی
از نشر نگار نو

امید

مردم از روزهای خوب آینده بسی معفن می‌رانند ، بسی خواب
خوش می‌بینند ؛ به دنبال هدفهای طلائ و سعادت بخش روانند و دهی
از کوششی بار نمی‌مانند . دنیا پیانی پیر و دگر باره جوان می‌شود ، و
انسان هنوز در اندیشه روزگار بهتری است ، امید او را در زندگی رهبری
می‌کند . کودک شادمان را بال و پر میدهد فروغ سحرآمیزی امید جوان
را شیفته می‌سازد . و با پیر فرقت نیز در خاک نمی‌رود . گرچه
آدمی در گور به کشاکش پررغ خود پایان بخشد .

اما تا دم واپسین نهالی از امید می‌کارد . این نه خیال واهی
است ، که از مغز دیوانه سرزند ، در دل انسان به آواز بلند ندائی
می‌رسد . « ما برای جهان بهتر آفریده شده ایم » و برای روح امیدوار
این ندای درونی دروغ و فریب نیست .

د افغانانو په نوم

د دې بې کوره افغانو په نوم
د دې دردمنو مظلومانو په نوم
د دې سرتېرو غیرتیانو په نوم
د دې ښکېالو عسکریانو په نوم
يوڅو مسرې ليکه، سړې په وينه
يوڅو فقري ليکم د زړه په مينه
چې د مظلوم د آه احساس وي پکې
چې د لجوي، مينه، اخلاص وي پکې
غشۍ، چې قام د پاره خوري په تېتر
زه د هغه تېتر زخمونه ستايم
چې د وطن په ښکې ونام دی قربان
د هغو سترو عظمتونه ستايم

ستا په زه مجاهدين د « کابل »
 په الله گران ، په رب نيازبين د کابل
 نگوڼ به نه شي هسلک بيرغ د اسلام
 چې بت شکنه وي په شان د « غزني »
 په حق به څرنگه غالب شي باطل
 ترڅو ، چې وي نمسي نران د « غزني »
 لا خو ژوندي دي ، د غيرت مېړونه
 د ننگ - پښتو د مروت مېړونه
 شته لاد عزم مصمم خاوندان
 هغه د تورې او قلم خاوندان

ایاز - محمود
مهر عبد الجبار خان

ای مجاهد وروڼو!

ایاز محمود حساس شاعر او باد رده خوان دی. د افغانانو
خواخوږی او په دردی درد من دی. زموږ د قهرمانو مجاهدینو په ویاړلو
سنگرونو ویاړي او زموږ د سرتېرو غازیانو بشپړې بری له خدایه غواړي.
دی د مجاهد وروڼو په باب یو خوښ پیغام لري، چې موږ یې دا دی د
سپېدی په پاڼو کې تاسو ته وړاندې کوو او د همدې او غمښکي نه یې مننه کوو.
- اداره -

په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ
د حق شیداوو کې ځلاند د مسلمان تاریخ
ای مجاهد وروڼو!

*

په پاکه خاوره یې پلیدو قدمونه ایښي
په هر قدم یې مسلمان لره دامونه ایښي
افغان زلمو ورته تلي کې خپل سرونه ایښي
خدای په قسمت کې د باطلو دلتونه ایښي

ورته حیران، کوټه په خوله دی د انسان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ
ای مجاهد وروڼو!

ای افغان قومه! دا د خدای پاک امتحان و
دغه ازمنت اصلاح د روح اود ایمان وگڼه
فقهه د حق بڼه یقیني په هر زمان وگڼه
پرېکړه کارې تمامی د روس پوځیان وگڼه

روحونه ورکړې خوا موجوې کړې ددوړ تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ
ای مجاهد و ورونو!
ای مجاهد و ورونو!

*

ای د اسلام علمبردار و چې سرتپت مونه شي
ای د پښتو هېواد جرار و چې سرتپت مونه شي
جرې ویاړی د کفار و چې سرتپت مونه شي
د پاکې ځکې څوکیدار و چې سرتپت مونه شي

چک وې په ننک - غیرت ددې د استان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ
ای مجاهد و ورونو!
ای مجاهد و ورونو!

*

د روس ټپنکوونو لپارو که څه حساب نه شته دی
ستاسو د غزم، حوصلې هم څه جواب نه شته دی
ستاسو جذبي غچ کړي داسې یو دریاب نه شته دی
شکست ته غاړه کېښودل مو په کتاب نه شته دی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

بیدک

دویم کال - پنجم گنہ - د ۱۳۶۴ ش. ه - د لیندی ۲۰ مه
د ۱۹۸۵ م د ۲۵ سمبر ۱۰ مه

چلوونکی :
محمد صدیق - پسری

زموږ پته :

G.P.O
P.O. BOX NO 665
PESHAWAR
PAKISTAN

سازمو کړنن یونوی باب د عظیم الشان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

*

پاره-پاره کړي د بي دینو مناري ای زلمو!
جوړي کړي دلته د روسانو هديرې ای زلمو!
سرونه يې مات کړي خنزيران کړي يوناري ای زلمو!
واچوئ سپوږمۍ د کافرو سرخوړي ای زلمو!

ستاسو په لاس کې دی د ځکې-د آسمان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

*

افغانستان مثل جنت دی، تل به ستاسو وي
دا یو روښانه حقیقت دی، تل به ستاسو وي
ستاسو د زړونو محبت دی، تل به ستاسو وي
څه مو پټ، دا مو عظمت دی، تل به ستاسو وي

زنده جاوید کړي چې کړي غر تل په ځان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

*

د افغانستان شنوچمنونو اوچشموته وایم
پاکو باغونو، سرو گلونو رنگینوته وایم

د پاک وطن لویو وادو، لویو دروټه وایم
نه د غازیانو پښتنو درنو شلوټه وایم

ذلت آمېن کړې د روسیانو په هراړن تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

ای مجاهدو وروڼو!

ای مجاهدو وروڼو!

*

د دغې تورو تیارو موږ به سدر باب کوو
ورکې رناله سفر به په شتاب کوو
د خښتې ځای کې به په تېره موږ ځواب کوو
د ملک - ملت دیو - یو اچ ته به حساب کوو

په زړه به یې پاتې شي نیمګړې د اړوان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

ای مجاهدو وروڼو!

ای مجاهدو وروڼو!

*

ای روس نواز د حکومتو نن دې خیر نه شته دی
ای پاک د بغض او د نفرتو نن دې خیر نه شته دی
واور غداره، بد خصلته نن دې خیر نه شته دی
ټولې د نیا کړې ملامته نن دې خیر نه شته دی

غدار د قوم کړې مختوری جاویدان تاریخ
په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ

ای مجاهدو وروڼو!

ای مجاهدو وروڼو!

باد سبا هر مجاهد ته مې سلام رسوه

ز ما د ځانه زما ځان ته دا پیغام رسوه

د عقیدت دا پېرزوینې دا کلام رسوه

خدای مو نصیب د کامیابی کره دانعام رسوه

آیا ز کموده کړي شاباش د کل جهان تاریخ ای مجاهد و وروڼو!

په خپله وینه چې لیکي نن د افغان تاریخ ای مجاهد و وروڼو!

د حق شید او وکړ ځلاند د مسلمان تاریخ ای مجاهد و وروڼو!

* * *

خاطره

د روان کال په اوړي کې د ځایو د اوچتو غرونو تر منځ د هاشم خېلو
په دره کې د «روکمان» له کلي لږ څه بډه خوا د مهاجرو یو وېر وکی کارو
په لالهانده توګه غږېښکته روان و. ناڅاپه دوه رومي هلېکوپټر د مساپرو
او پرېشانه کلو والو د کاروان په سر را ښکاره شول. محلا سي يې په بې دفاع
بنځو، ماشومانو او سپین بېرو د ماشينګنو او توغندیو ګوله باري
پیل کړه.

په دې پېښه کې یوه تعلیم یافته پېغله، چې «مستوره» نومیده، په خپلو وینو
و لمبیده. له دې سره یوازې یوه سپین سړی مور او یو بل سپین پېری، چې د خپلوانو
له جملې څخه یې و، ملګري وو. «مستوره» شهیده شوه. د مستوري جنازه په پور د رنای
او عزت سره د کلي مجاهدينو او خلکو له خوا خاورو ته وسپارل شوه. د اخیښتونه د هغې په یاد لیکل شوي

بیا د سره پوځ د يرغل خزان تالا کړه
په چمن کې سره غوټه، چې موسيدله
ټول کلان شول زېر - زېښلي، رنای يې والوت
سره تياره، چې په رڼا ورځ خپريدله

د شهید د پرهارونو سره موسکا بیا
 د «آریوب» ریدي په سره رنځ کې ځلیري
 د نرګس سترګې په اوبنګو بیا لمدې شوې
 د شهیدي «مستورې» وینې بهیري

سره جلاد زما د کلي په جوس کې
 د وطن غیری لور نن قصايي کړه
 په تلوار د غره له غېږ مجاهد راغی
 د برچې ځلايې ځمکه نوراني کړه

وېل یې مور د مستورې ته : ژړا بس کړه
 په ژړا د غه تیارې، نه رڼا کیږي
 د وطن مورې ! پیغام مې، کام ته یوسه
 ځانګانې کې به اولس ټول تباہ کیږي

نه ویل کیږي - نه څوک پوهیږي
 چې څه د ورکو په زړه تېریږي

خزان وهلې پاتې لا ښي دی
 په خپل وطن کې خو خاورې کیږي

د جدي د توري وړخ په مناسبت :

عبدالباري - غيرت

د ابة الارض

بادار دې حيثيت ته څومره صدمه ورسوله ؟ او په نړيواله
سويه يې بربنډ او مسخره کړې . هغه دخپلو شومو مقاصدودپاره
ته استعمال کړې . ته هم ، هغه ته د بگي آس وي ، چې دده هرې
خبرې ته دې لياک وويل . بادار دې ، خپلو ملگرو اونوداولس ته
ولمسولې اوهغوی دې ودرول . ته نه پوهيدې اوبادار دې هدف
درلود ، د جهات نيونې اواستکبار .

بادار دې د دلفريبه وعدو په مقابل کې ستاثر به ، قلم
فکر اواندېشنه استخدام کړل ، له تاڅخه يې کالي وايستل ، ته يې
بربنډ کړې او بيا يې په ملا العام کې ودرولې ، چې خلک درسته
وخاندي ، ټوکې درباندي وکړي ، غونډې درباندي جوړې کړي
او ضرب المثل دې وگرځوي .

څو کاله دغه ، چې ته له خپل بادار څخه مرور شوې ، اقتلا
دې سلب شو ، نو هدا ته وي ، چې په هغه پي دې هم پروياگند

کاوه؛ په غیر مستقیم او لاشعوري ډول به دې ویل :
 - زما بادار قاتل دی، جنايتونه کوي، خلک له لارې نیسي
 وژني یې، په دېکې کې یې پخوي او داسې نور . . . . ستا دا خبرې
 ثبت دي او بادار دې، په زړه کې ساتي دي، یو وخت به دهغه
 د انتقام په اور کې لېه شي .

اوس، چې بېرته د بادار غېږ ته لويدي یې او د اقتدار
 نیلې ځغلوې، څه نور کسان، چې درنه پاتې وو، هغوی دې هم په
 خپلو ناولیو غاښونو باندې وډاډل، وحشونه دې وکړل، لکۍ دې
 ډانگه کړه، هرې خواته دې وپوروله او ځان ته دې دوست
 پرېښود .

بادار دې ډېر هوښیار دی او ته ډېر کم عقل - که داسې نه وی، نو
 د کم عقلو کم عقل به وي، چې بیا به له حیوانه هم بتر وي. که رښتیا
 درته ووايم، له وحشت سره - سره دې ډېر وغړيدي، ودرزیدی، لا پې اوښاي
 دې وويشتي او ډېرې سورې دې وکړې .

هو ! تاخېل حیثیت دلته ورکې، ته دغه خلکو د ومړه نه وي
 پېژندلې، اوس چې له ازموينې ووتلې، ټولو خلکو ته ښکاره شوې . اوس دې ټول
 اولس پېژني، چې ته د دې اولس اصيل چې نه یې، ته زموږ نه یې، بېرته یې، پلکې ښايي
 د مخوسې خبرې اوسمې سره سم دابة الارض درته وویل شي څه چې هغه
 هم د قیامت ښه ده او خلک به په فتنه کې ولېږي !

په پای کې ستا په باب په دې متل اکتفا کوم: « د نوم عقل په ښکاري
 کې دی . » نوځکه گيله هم درنه په کار نه ده .

د ارواښاد عبدالعزیز خاوري په یاد

ارواښاد عبدالعزیز - خاوري د افغانستان په معارف کې دیو زبردست او ویتلي ښوونکي په حیث هرچا پېژانده او د قدر په سترګه یې ورته کتل. ده په خپل ژوند کې، ګران افغانستان او او خپلې ژبې ته د یادونې وړ خدمتونه کړي دي، چې دده د غور نه سترېوکیدونکو خدمتونو ته به د تل له پاره افغان نسل په درنه سترګه ګوري.

عبدالعزیز - خاوري د ژبې ښه بلاغت او فصاحت درلوده او د مشرانو یې درناوی او په کسانو یې شفقت کاوه. دغه دروند او د څې عقیدي خاوند افغان دخپل دین او وطن سره زیاته مینه درلوده، چې د همدې پاکې مینې له مخې یې، له هماغې نېټې څخه تبلیغاتي جهاد پیل کړ، چې د روس غلامانو (خلقیانو او پرچمیانو) د غوښی

د کرغېرې کودتا په کولو سره د دولت د چارو واکي په لاس کې ونیول، پھر لځای، هر مجلس او هر چېرې به یې، پرته له دې څخه چې وده اړ شي، د دغو هېواد پلورونکو فجاجع بیا نولې، خو په دېره خواشینۍ سره موخبر اخیستی دی، چې دغه دروند سپین پیر د څه کم اویاوو کلونو په عمر د ۸۰/۲۱، ۱۳۶۴ د مودی د زخم د شدت له امله د خدای د رحمت ابدې غېرې ته ځان وسپاره (انا لله وانا الیه راجعون) چې موږ د لته دده دیاد د تازه ساتلو په غرض د ده یوه هغه خاطر رااخلو، چې د روسیانو د سره پوځ د بې شرمانه تېرې په لومړیو شپو ورځو کې له ده سره د یوې کتنې په ترڅ کې، زموږ په زړونو کې اوس هم ژوندۍ پاتې ده. روح دې یې ښاد او نوم دې یې یاد وي !

خاطره :

د جدي د میاشتې سرې شپې - ورځې وې، د کابل سیمه سپینو واورو نیولې وه، په شیبو-شیبو واورو اوږیدله، د کابل په ښار کې چندان ګڼه-ګوڼه نه معلومیده، موږ په دفتر کې ناست وو او د چای پیالې مو مخې ته ایښې وې، چاله کرکې څخه دبانګ د سرک په لور سترګې نیولې وې او د هغو ټانکونو او شوبلو ننداره یې کوله، چې سره روسیان به پرې له پاسه ناست وو او د کابل په کوڅو او واټونو کې به یې ګزې کولې، څوک هم د واورو د ښایسته منظر په ننداره کې غرق تللي وو، له چا سره د هغو سوبندونکو

مجاهدينو اندېښنه وه، چې په دې سخته مخني کې به د جهاد په سنگرونو کې سختې ټيپې-ورځې تېروي. د سهار څه ناڅه لس بجې به وي، چې د دفتر د دروازې ټک ټک د ټولو ناستوکسانو فکرونه له بل لوري څخه راوگرځول او د دروازې ټک ټک ته يې متوجه کړل. زما د «ملرپاني وکړئ راجئ!!» په غږ سره دروازه خلاصه شوه او زموږ يو پخوانی همکار، چې د محمد اؤد په وخت کې يې تقاعد کړي و، امسا په لاس د فتر ته راننوت، په دفتر کې ناست کسان ټول ورته پاڅيدل او په ډېره مينه موروغې ورسره وکړې، دی لا ناست نه و، چې ما د تعامل له مخې زموږ د دفتر نوی ځوان مدير وروپېژاند او دا چې ورته وښودله، چې سربېره پر دې، چې د نوي فکرو لرونکی ځوان ډی، بلکې خلقي هم دی او خپل مدير ته هې ويل، چې تاسو خوبه دی پېژنئ، ځکه چې خاورې صاحب خو ټول خلک ښه پېژني نودده معرفي ته حاجت نه شته. هغه هم د احترام په دود سر وڅوځاوه، خو خاورې صاحب ژر مداخله وکړه او ماته يې مخ راوپاړه راته ويې ويل: غروال جان! (ده) زه همېشه د غروال جان په نامه يادولم، که ته ووايي او که ونه وايي، زه پوهېږم (چې دی بايد د نوي فکرو خاوند ډی) او (با احساسه ځوان ډی) وي، ځکه که چېرې دغه د نوي فکرو خاوندان ډی او با احساسه ځوانان ډی، نه وای، نو دغه د کل په شان وطن به چا راته خرڅاوه؟! موږ شېلو او د زېرو فکرونو خاوندانو ته هلو و د وطن د خرڅولو چل نه راتلو او په دې نه پوهيدو، چې وطن څه ډول خرڅيدلای شي. خلقي

فهرست

نمبر	مضمون	ليکوال	خ
۱	تفسیری از ...	-	۳
۲	فال	زرکه	۱۰
۳	د افغان مجاهد غېږ	قندهار-اپرېدې	۱۲
۴	اميد	نيمی (ترجه)	۱۵
۵	د افغان په نوم	عرفان خټک	۱۶
۶	ای مجاهد و وروڼو!	ایاز- محمود	۱۸
۷	خاطره	زرغونه	۲۳
۸	د آبه الارض	غیرت	۲۵
۹	د ارواښاد عبدالعزیز خاوري...	غروال	۲۷
۱۰	سپین جومات او ...	شیخ مران	۲۴
۱۱	ژرې مازیگر	افغان- درانی	۴۶
۱۲	هغه له اوږده عالمي ...	نویید	۴۸
۱۳	لورې شوکې	پسولی	۵۶
۱۴	ننه بېجې	غضنفر	۶۴
۱۵	راسره وژلې	ناکار	۷۹
۱۶	راسره وژلې	رفیع	۸۱
۱۷	راسره وژلې	رنځور	۸۳
۱۸	پردي- پردي دي	بارکزی	۸۴
۱۹	لنډۍ	-	۸۵
۲۰	بسیا کلي څه شول؟	غضنفر	۹۰

خوان ، سترگې ټيټې نيولې وي او د ژمي په دې يخنۍ کې غوټۍ غوټۍ خولې پرې راماټې شوې . داسې معلوميد ه (چې گويا د حال په ژبه د وطن په خرڅولو) دې هم پښه يانې ښکاره کوي . مگر ما د دې له پاره چې د خبرو اړخ بدل کړم ، نو مې د خاورې هاجب خبرې غوڅې کړې او پوښتنه مې ترې وکړه ، چې تاسو خو د "روماتيزم" تکليف هم لرئ هلکه مو په دې واوره او سره کې دلته تشريف راوړ خیر خوبه وي ؟ ده مې بيا په ځواب کې په شاعرانه اندان وځنډل او ويلي ويل : - عزوال جانہ ! ته خوبه هم راډيو اورې ، دا ډېره موده کيږي چې د راډيو څخه اورم ، چې د ثور د انقلاب (؟) په راتلو ، په تېره بيا د هغه د بشپړتيا پر او (؟) سره زموږ ټولنه ، په يوه غوږيدلي ټولنه او شکوفان افغانستان ^{په شپه} جوړ شو ؟ نو زه خو هسې هم بودا او ناروغ يم ، له ځان سره مې فکر وکړ ، چې هلکه خاورې ! ته به مې شي ، خو دغه غوږيدلي ټولنه او شکوفان افغانستان (؟) به ونه ويږي او دغه ارمان به له ځانه سره خاورو ته يوسي . نو نن مې تکل وکړ چې له کور څخه راوړم او دغه غوږيدلي ټولنه او شکوفان افغانستان ؟ په خپلو گنهگارو سترگو ووينم . ما د ښه وضاحت له پاره ترې وپوښتل ، چې ښه نو څه دې وکتل ؟ ده په داسې حال کې ، چې سترگې يې له اوښکو څخه ډکې معلوميدې ، وويل : هو ! ما وليدل چې د کابل په کوڅو او واټونو کې شنه ټانکونه گزې کوي ، ما وليدل چې د دغو وحشي ټانکونو له پاسه سره روسيان ، چې شنې سترگې يې له ورايه زړونه برېښوي ، ناست دي ، او د کابل په خلکو واکمني چلوي

او ما وليدل، چې د کابل فارينه او بنچې د غمونو په سره اوړکې شپې سبا کوي. ما بيا هم د خبرو د لوري د بدلولو کوښښ وکړ او پوښتنه مې ترې وکړه: دا څو ورځې کيږي، چې په راډيو کې د «حسيب-خاوري» آواز نه اورم. خوده مې په ځواب کې وويل چې خير دی، مه خپه کېږه، هغه به هم واورې. رښتيا گچې بله شپه مې له پېښور راډيو څخه د حسيب-خاوري آواز واوريد. (حسيب-خاوري، د ده زوی دی.)

خاوري صاحب له څه وخت مجلس څخه وروسته رخصت شو او موږ په دفتر کې سره پاتې شو. نو زمونږ خلقي مدير ماته مخ راواړاوه او راته ويلي ويل: ته څه حق لرې، چې ماڅنگو ته معرفي کوې؟ ما په سره سينه ځواب ورکړ: ولې، نو څه بد کار خو ونه شو؟ او دا ځويو ډول انساني تعامل دی، څوک چې نه سره پېژني، بايد يو بل ته سره معرفي کړای شي. خوده په قهرجنه لهجه راته وويل: تا د دې له پاره نه هغه ته معرفي کولم، چې دغه شان خبرې راته وکړي؟ ما وويل: ولې څه بدې خبرې يې وکړې؟ ده وويل: دا نو خبرې وې، چې ده وکړې؟ مهرباني وکړئ، په دې خبرو کې، چې ده وکړې، کومه داسې نامناسبه خبره وه، چې په تاسو باندې بده ولگيده. ده بيا په قهر وويل: وطن خرڅول، په ولتونو-کوڅو کې د ټانکونو گرجيدل او د پاسه پرې ناست سره روسيان، نو دا څه سمې خبرې دي؟

ما بيا په سره سينه ورته وويل : وبخښه مدير صاحب ! وطن
خرڅول، نو څه بد کار دی ؟

ده په آمرانه لهجه وويل : ولې بد کار نه دی - وطن
څنگه څوک خرڅوي ؟

وايي، چې "پروند له خدايه څه غواړي - دوه سترگې" ما هم له
خدايه همدغه شان موقع غوښتله، نو مې په سره سينه ورته وويل:
بڼه، چې تاسو وايئ، چې وطن خرڅول، بڼه کار نه دی او څوک بايد
وطن خرڅ نه کړي، نو دا تاسو ولې خرڅ کړ ؟ ده باندې زما
دا خبره ډېره بده ولگيده او په قهر يې راته وويل : وطن موږ
خلقپانو خرڅ کړی دی - که پرچپانو ؟ تاسو خو بايد دومره
قضاوت ولرئ . ما سمدلاسه له جيب څخه قلم او کاغذ راواخیستل
او ده ته مې په مخکې کېښودل، ورته ومې ويل، چې مهرباني وکړئ
دا جملې ماته په کاغذ وليکئ، چې موږ ته ليکلې سند پروت وي
او د دغه سند له مخې، موږ له پرچپانو سره حساب وکړو، ځکه
دوی او يا تاسو، څه حق لرئ، چې زموږ وطن خرڅ کړئ، آيا وطن
ستاسو د څو کسانو دی - او که د اوولس مليونه افغانانو ؟ تاسو
له موږ سره مشوره کړې وه ؟ ده، چې ماته وکتل، پوه شو، چې
زه جدي يم، نو يې وويل، چې دغه شان سند، زما پلار هم
نه شي درکولای .

څو ورځې وروسته، بيا هم زه په دفتر کې ناست وم، چې
د دروازې ټک ټک مې د سوچونو او فکرونو مزی رالښل، کړ، دروازې

چې خلاصه شوه، يو پېچى راننوت او زما د مېز په وړاندې
 ودرید، راته وپې ويل : ته د خلقي سازمان منشي غوښتى يې.
 البته دا لومړى ځل و، چې زه له دغه شان پېښې سره مخامخ کيدم
 زما له پاره خلقي سازمان ته تلک ډېر گران کار و، خو مجبور شوم
 له ده سره ولاړم، هلته چې ورسيدم، د دوى بربټور منشي
 په چوکۍ ناست و، روغبړ يې راسره وکړ، بيا يې د کښاستو
 اشاره راته وکړه، زه چې کښاستم، نو ده په خبرو-خبرو کې راته
 وويل : هغه بله ورځ، چې خاورې صاحب ستاسو د فترقه راغلى
 و، له هغه جريان څخه مې خبرولى شې ؟ ما په سره سينه ځواب
 ورکړ : تاسو ته به زموږ مدير صاحب (؟) ټوله کيسه بيان کړې
 وي، نوماته څه حاجت دى، چې پوښتنه راته کوې ؟ ده وويل :
 مدير صاحب خوڅه-ناڅه وويل، خو په جزياتو يې خبرنه کړم، که
 ته . . . . زه پوه شوم، چې دى له ټولو جزياتو نه خبر دى، نو
 جريان بايد په صفا-صفا ټکو کې ورته وويل شي، نو مې ټول
 جريان ورته بيان کړ او دا مې هم ورته وويل، چې خلقيان
 يواځې او يواځې تاسو پرچميان د وطن د خرڅولو مسوول بولي.
 ده وويل : موږ پوهيږو، چې له خلقيانو سره بايد څه ډول
 عمل وشي، خو وخت ته به گورو !

سپین جومات او سرہ قومانده

د ۱۳۵۷ ش، ه کال دکب د میاشتی وروستی ورځې وې. سره له دې چې د روکین د کلي په شاو خوا کې لوپ او دنلو غرونه لا تر اوسه پورې په سپینو اوړو ډله و، خو د لمر د تود و وړانگو په وړاندې یې مقاومت ورو کیده. د روکین د کلي د جومات په پراخه چوټه به د خلکو جمعه همغږي پیلوله. دغه جومات، چې د کلي د خدای پرسته او دیندارو خلکو په همت او زیار پوره په ښکلي ډیزاین او نوې نقشه جوړ شوی و، د هغه سپین رنگ او لوړې منارې د روکین کلي ته ځانګړې ښایست وړ څښلی و.

که څه هم د یخ او سارې ژمي سپینې واورې ورو ورو ویلې کیدې، یخني ورځ په ورځ یخ په کمیدو وه، خو د

خلکو زېږونه ساره وو او د لمر تودو وړانگو هم په هغوی
اثر نه شو کولای، د هر چا په ذهن او دماغ کې بېلې-بېلې
پوښتنې گرځېدې، خو يوې پوښتنې په کډه توګه د ټولو کليوالو
ذهنونه تر تسلط لاندې راوستلي وو، هغه دا چې آخر به
د دې مسلمان، دینداره او مېړني اولس په سرنوشت
څه کېږي؟

خلک ګرم نه وو. ځکه چې د ثور شهريدلي کودتا
په نتيجه کې د افغان د مسلمان اولس د سياسي قدرت واک، يو
شېر بېګانه پرستو او بې دينه کسانو ته په لاس ورغلی و
چې د حکومت له ترلاسه کېدو ^{کونوونکي} د يو کال په اوږدو کې د دې غيږي
او با شلمه اولس د پر شېر د عزت او درناوي خلک په
زړه دا غلي وو.

څه موده د څه اولسوال د کلي خلکو ته خبر ورکړی و
چې تاسې د حضرت محمد مصطفی (صلى الله عليه وسلم) د مبارک
ميلاد د نمانځنې مراسمو د پخوا په شان ادکلي په جامع جومات
(سپين جومات) کې نه شئ جوړولای، خو کليوالو د اولسوال
په اخطار پروا ونه کړه او دغه ښکرغه وړځي يې د کلي په
سپين جومات کې د قرآن شريف او بخاري شريف په ختمونو سره
په خورا درنښت وغلغلله. دې موضوع د اولسوال قهر لا
راپارولای و.

خلک د غمونو او اندېښنو سيلاب په سر اخیستي

وو او د حکومت واکداران د خپل استبداد په نشه مست وو. حکومتي ادارو، گوندي کمېټو، سازمانونو او د هېواد د امنيت مسوولينو به د مرکز له اوامرو سره سم په پرله پسې توگه د خپل تش په نامه يې درېغه بري نغاړې غږولې، جشنونه او ميټنگونه به يې جوړول او د خپلې خوښۍ له پاره به يې د د برلاسي سندري ويلې. خو د هېواد مسلمان او ولندوست اولس د يو نوي او پېچلي محصيت سره لاس او گړپوان و چې د غي نوي مخ ته راغلې ستونزې به د دوی د بدن هره ذره دردوله او روح به يې ورتوبلو.

د حالاتو په هماغه بهير کې د «روکيان» د کلي خلک هم يې نوي فاجعې ته په انتظار وو، خو په دې نه پوهيدل، چې هغه به کله اوڅه ډول پېښيرې.

هغه ورځ رانږدې شوه. اولسوال د غونډ د قوماندان او د څو تنو گوندي غړو، چې له کابل څخه د تبليغ له پاره راغلي وو، په مشوره د ځانځيوکليو او باندو ته خبر ولېږه، چې دوی ټول به په گډه سبا د اولسوالی مرکز ته راځي او دلته به د پرمين انقلاب (۱) په وياړ يوشانداره ميټنډ جوړوي. او که څوک راته غل نو، بيا به ...

د خلکو خوښه وه او که نه، خو په ټاکلې ورځ ټاکلې ځای ته حاضر شول. د خلکو ښې بل ډول ښکاريدي، ټابه ويل، چې د وين او ماتم په يوه غمناکه محفل کې برخه اخلي. د هر خپل

خلک له خپل محلي بيرغ سره، په ټاکلو ځايونو کې ځای په ځای ودرېدل.
په دې وخت کې، د اولسوالۍ يو خلقي مبلغ د اعتراض په لهجه
وويل:

«تاسې بايد سره خلقي بيرغونه راوړي واي!» په دې
ترڅ کې يې غوښتل، چې هغه سره خلقي بيرغونه، چې دوی ځنګي له ځنګي
برابر کړي وو، د علي بيرغونو په بدل کې دوی ته وپوشي. د خلقيو
خلکو ته د اولسوالۍ د نويو کاردارانو او له کابل څخه د راغليو کسانو
څيرې بدلې ښکاريدې، د هغوی ټول کره- وره، ناسته والارم دوی
ته پردي معلومېده. ځنګي له دې، چې د کليو مشران او سپين بيري
په دې برخه کې نظر ښکاره کړي، کسانو سره خلقي بيرغونه څيرې کړل
او په خپلو توپاني ولولو يې، د حکومت کارداران وپوهول، چې دوی به
هېڅکله، هغه څه، چې د دوی د دين، ملي فرهنگ او وياړي رواج خلاف
وي، ونه مني.

په دې وخت کې، يو کلاښکاره ځوندي مسوول، د پوځي
غونډو يو کتلاک ته، چې د امنيت او کنترول په منظور چارچاپېر
درول شوی و، د «اور» امر وکړ. پوځيانو د خلکو د وېرولو
له پاره هوايي دزې وکړې، مگر په دې لطفانه لوبه کله وېرېدل.
خلقيان سره له دې، چې د خپل بادار په زور او قدرت ډېر غره
وو، ډېر ناپوهه او بې احساسه هم وو. دوی خپل کام او اولس
لا تراوسه پورې نه و پېژندلی او په دې نه پوهيدل، چې د خلقيو
اولی د هغو غلزيانو او شهيدانو پلرونو او نيکونو اولاد دی، چې

د خپل سپېڅلي دين، ناموس او خواږه وطن د دفاع په لاره کې
يې خپل سرونه بندي او وينې يې تويې کړي دي. د «پيولې» سپينې
شکې او «شهيدانو په ډالې کې» د دې ښکيالي اولس د تورې او
مېړانې کارنامې لا تر اوسه په يادگار پاتې دي.

په هر حال مېټنکې رنځ شو او د «هاشم خېلو خلک خپلې
درې ته ښکته شول.

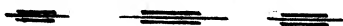
حکومت د هاشم خېلو مشران ستانه کړل او د اولسوالۍ
زندان ته يې ورتهېل وهل. د اولسوالۍ مسوولينو په ډېره قهرآمېزه
لهجه د سپين بېرو سپکاوی وکړ. په دې وخت کې د «هاشم خېلو»
يو غوښتنه، چې احساساتو په سر اخيستي وو، اولسوال ته راغلل
او هغه ته يې وويل:

«که زموږ سپين بېري، هدا اوښ سمدستي خوشې نه کړي
نو زموږ کام به، هغه په خپل زور له زندان څخه وباسي.» اولسوال
د گوندي او پوځي مسوولينو سره له مشورې وروسته مشران خوشې
کړل او بيا يې په ډېر غرور او سپکه لهجه، په هغوی پټکې
وکړې او ورته يې وويل:

«که سبا ته له سرو خلقي بيرغونو سره اولسوالۍ ته
رانه شئ او د يوې ستړې کامي غونډې په جوړولو سره د خلقي
دولت ملاتړ اعلان نه کړئ، نو بيا به دې پوه شئ، چې بل سبا
ننه به د «روکيان» په ګلي کې د ټانکونو او هليکوپټرو په واسطه
درسه ستړې مشې وکړو.» د تاکيد له پاره يې زياته کړه، چې:

« ز ما خبرې ټولو خلکو ته همدا نن ورځ تر ماښامه پورې ورسوي.
دا د ډالرو او کلدارو ..... »

د کليو سپين بېرو او مشرانو دا ټول توهينونه، رټنې او
دباوونه وزغلي. دوی د ژوند له خوږو او ترخو سره بلد خلك وو
او د خپل ژوند له تجربو څخه يې ډېر څه زده کړي وو. نه يې غوښتل
چې اولس يوي تباه کوونکې فاجعې ته ور پېل وهل شي.

د ۱۳۵۷ ش، ه کال د کب د مياشتې د وروستۍ لسيزې په
يو سهار، چې لمر د ختيځ له خوا، خپلې ځلاندي او طلايي وړانګې
د «روکيان» د کلي په کورونو، پلټيو او باغونو باندې خپرې کړې
وو. ورو د کلي ماشومان خپلو پيتاوو ته راووتل او د تل
په شان په خپلو لوبو بوخت شول. د ځينو کورونو په شاوخوا
کې د لمر تودوڅې ته څاروي هم په اخورونو باندې وتړل شول
د کلي مېرمنو او پېغلو په بېړه-بېړه له گودرونو څخه د کورونو
په لور د اوبو منځي ډنگول. د کورونو تر منځ به يو-نيم سپين بړي
هم ليدل کيده، چې مخ په لمر په پيتاوي ته ناست و. په دغه ورځ
د کلي خلك د سهار له لمانځه څخه وروسته، لږ څه وختي وتلي وو.
د جومات، په چوتره باندې د خلکو گڼه-گڼه وه، يواځې يو
کم شېر ماشومان په سبق بوخت وو، چې يو طالب هغوی ته
سبق ښوده او اداره يې کوله.

تفسیری از آیات قرآن حکیم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا
لَّذِينَ أَوْتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ الْأَنْفَاقُ وَلِلَّذِينَ طُبِعَ عَلَىٰ
قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ه

(سوره محمد : ۱۶)

« و از ایشان کسی چنان است که گوش می نهد بسوی تو تا آنکه از نزد تو بیرون روند ، گویند به کسانی که ایشانرا علمی داده شده است ، چه چیز گفت حالا ؟ این گروه کسانی اند که خداوند بر قلوبشان مهر کوبیده است و از هوس خود پیروی کردند . »

چنانچه می بینید ، عناصر کافر در پهلوی صفاتی چون

په دې وخت يو پوځي کاروان، چې يو زغره وال تانک يې په مخکې و، د کلي په لور را روان و. په مخکې تانک باندې يو سور بيرغ را حړيدلی و او د تانک په مخ کې يو ځوان سرې ولاړ و، چې نيمه نته يې ښکارېده او يو لوړ سپکر هم ورسره و. ورپسې څو زغره وال او شاته يې په نورو موټرو او لېږدونکي وسيلو کې څو سوه افسران او سپاهيان ليدل کيدل، چې پوځي جامې يې اغوستې وې او ټول په وسله ښکال وو. په ځينې موټرو باندې درندې ماشيندارې او توپونه هم تړل شوي وو، چې د هغوی په ځنا کې د ولاړو سپاهيانو نظامي لباس او پولا دي خوليود هر ليدونکي توجه ځانته جلبوله.

د زغره والو، شوبلو او موټرو غره وال ټوله دره سره ښوروله. د دغو شوبلو، موټرو، سپاهيانو او افسرانو په ليدو سره خلک هک-پک پاتې شول او د هر چا په زړه کې دا خبره تېرېده چې څه پېښيدونکي دي. څو چې کاروان کلي ته راوړسيد او د سپين جومات په مخکې، په پوره نظم سره، چې د وسلې مخه يې د کلي په لور وه، ځای په ځای شو. د کاروان له دريدو سره سم نيموې ځوان له تانک څخه راښکته شو او ورسره لوړ سپکر کې يې په لوړ آواز د کلي له خلکو څخه وغوښتل، چې د جومات مخې ته راټول شي، او که نه، نو هغسې چلند به وکړي، چې تلخې نظير نه وي ليدلی. د دې آواز په اوريدو سره د کلي ماشومان، چې په پټيو او د کورونو په شاوخوا کې هک-پک ولاړ وو او حيران

حيران يې کتل، هم وتښتيدل او د کورونو په خوندي ټايونو کې سره پټ شول. دغه انقلابي ځوان (؟) چې د خلکو له راتلو او توليدو څخه نااميده شو، نو په يوه مفصله وينا يې خوله خلاصه کړه. هر څومره بد - رد، ستغي - سپورې او ښکېل يې، چې دلته کيدل، هوا ته باد کړل، خو په دې هم بسنه ونه شوه. د لېوني ... په شان يې يوې خوا او بلې خوا ته خوله ډېره واچوله. په آخر کې يې په ډېرې بې حيايي او پوره سپين سترگې سره، چې اسلامي غيرت، وطني تناک او سیه ييز اخلاق يې ليرې غورچولې وو، په لوږ سپيکر کې يې د پېغور په لهجه، داسې اعلان وکړ:

« د روکيان دکلي ښکليو او ښايسته پېغلو! ستاسې ځوانان خو د بې غيرته تېوسانو په شان پټ شوي او تښتيدلي دي؛ سره ټيکري او شالونه په سر کړئ او راشئ، چې دلته يو خلقي اتڼ وکړو .... »

د دې آواز په اوريدو سره په کلي باندې، يوه بشپړه چوپټيا خوره شوه. د کلي په وړو - زړو، نارينه او ښځو د افغاني غيرت توده جذبه خوره شوه او د دوی د بدن په ذرو کې يې غزوني وکړې. دغه سکوت زيات دوام ونه کړ او د جومات په لوږ سپيکر کې، د کلي يو ځوان او غيرتي مجاهد ملا درمحمد په ځواب کې ورته وويل، چې:

« دغه ارمان به گور ته يوسي او .... » اوله دې ځواب سره جوخت د جومات په هغه دروازه، چې د کلي کوشې ته خلاصه

وه، ووقت او ځان يې د کلي بر لور د غره غېږ ته ورساوه .
 د حق او باطل د معرکې په اوږده بهير کې، د روکيان د کلي
 په بې دفاع خلکو د ازموينې هغه تودې شيبې رارسيدلې وې، چې په کومو
 پورې د دوی د غيرتي اولس سرونوشت تړلې و او تاريخ يې
 جوړ پيدۀ .

يوې خوا ته زغرن والې شوېلې، په درنده وسله بار موټرونه
 توپونه، ماشينگنې، اتومات توپکونه، د مخابراتي سيستم د سټاکي
 او په نظامي سازو سامان سنبال پوځيان او د هغوی افسران ليدل
 کيدل . د ځايو د ولسوالۍ د غونډ پاټې پوځيان لا د هغه د شپې
 په تياره کې راغلي او د روکيان د کلي کوز لور ته د «تور بابا»
 د زيارت په بره خوا کې، د «وچې الگلوي» په وره دره او د «مينه خلو»
 د رڼه «په گڼو او گورو څپريو کې ځای په ځای شوي وو .

بلې خوا ته د «روکيان» د کلي د «حزه خېلو» خټين کورونه
 يې دفاع ماشومان، بنمچي، سپين بيري او ځوانان واقع وو، چې
 نه يې سازمان درلود او نه نظم . په کلي کې يواځې يو
 کم شېر نارينه موجود وو او بس، نور کليوال په «کابل» او د هېواد
 په نورو سيمو کې په خپله خواږه او غريبي بوخت وو .

ټاکلې نېټه راورسیده او د پوځي سالار تر څنګ خلقي ځوان
 پوځي کنه کونو ته، خپله «سره قوماندۀ» اعلام کړه . د ده له آواز
 سره سم د «روکيان» د کلي په ماشومانو تور سرو او سپين بيري
 د اتوماتو توپکو سرو مرد کيو او د ماشينگنو او توپونو د درندو

گوليو سره بلې پيل شوه . هې ناتار شروع شو . د ماشومانو كړيكي ، د زنانه وو ژړا - انگولا ... او دا خو لاڅه كوي ، چې د سپينو او خنورو كورنجا او بغارې هم پيل شوې . د انسانانو چيغو او فريادونو ، د حيواناتو نارو او بغارو د درندو او سپكو وسلو د دزو له آوازونو سره يوځای د روكيان په شاوخوا كې يو محشر جوړ كړی و .

د " روكيان " د كلي په شاوخوا كې دنك - دنك غرونه او د هغوی اوچتې څوكې ، د استبدادي دولت ، د زور او ستم په ننداره وې او د حال په ژبه يې ويل :

اوس هم دغه غرونه خالي منه دي

له زموږ ځكل خالي نه وي ، جهات كې .

د پوځيانو د دزو له ختميدو سره جوخت د غره كمڼي څخه د " الله اكبر " ناره پورته شوه . دغې نارې د كلي په كوڅو او د شاوخوا وېرو - وېرو درو او د غرونو په تېرو كې غزوي وکړې او څو ځلې يې انگازو انعكاس وكړ ، ورپسې يې په لوړ آواز سره كليوالوته وويل ، چې :

" د خپلو زړو تورو ، تېرگيو او ټوپكو په واسطه په دېن

بريد وكړئ ! "

له دې آواز سره سم په پوځ د ټوپكو باړونه وچليدل او د فكيبر د نارو په ځناك كې له دزو سره جوخت غورځي پيل شول . سخته جگړه وښته . شيبه په شيبه جگړه توديده . پوره يوه

گرېه نه وه تېره شوې، چې د «شوخیلو» مجاهد ځوانان له بڼه خوا په پوځ راوگرځیدل او په هوار سړک مخامخ په شوبلو او زغره والو ورغلل. د «حزب خپلو» مجاهد نور زنان د ختیځ له خوا په پټیو او د کورونو په شاوخوا کې پرله پسې د زوسه ورو ورو ور نژدې کیدل. د لویديځ له لوري هم «حزب خپل» چې د «ملاقات» یو شمېر ځوانان ورسره وو، د «خوب» او «سنگیرونو» د وینو او «ننگینو» په منځ کې راوپاندي شول او د تکبیر له نارو سره یې یوځای په دښمن د «غویگورو»، «بوړیو» او «برناوو» باړونه چلول.

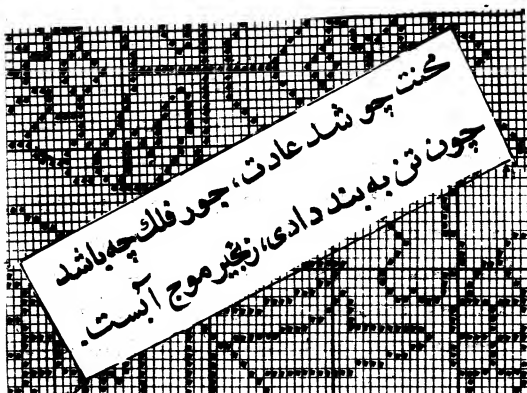
دوه ساعته په پرله پسې ډول توده جگړه روانه وه. د دښمن پوځي قوتونه، چې د تور «بابله» په زیارت او وچه الکهه کې خوندي وو، هم راوپاندي شول او د غره په لمنه کې یې له لوړو برخو څخه په کلیوالو د درندو ماشینګنو پرله پسې ډزې کولې. د «روکیان» د کلي د سرښندونکو ځوانانو د اسلامي غیرت تودې جذبې او د «الله اکبر» نارو د خلقي پوځیانو په زړونو کې سخته وېره پیدا کړه. په دې ترڅ کې یو زغره وال تانک ښکته ځ په اولسوالۍ په ډېرې چټکۍ سره وتښتید، خو کلیوال په بیرغ د کلي په جنوبي برخه سړله ته وروپاندي شول او د نور پوځ د تېښتې لار یې بنده کړه. خوشیې لا نه وې تېرې شوې چې زوریو او مغرور پوځ خپلې توپکي د تسلیم په دود پورته کړې او د «روکیان» د کلي بې وزلو او بې دفاع، خو په دین او وطن مینو

اوسيدونكو ته يې خپل سرونه ټيټ کړل . په دې وخت کې ، د کلي خلك د هغه ځوان په لټه کې شول ، چې دوه - درې ساعته د مخه يې د دغه پوځ مشري په غاړه درلوده ، خو هغه د غونډ له قوماندان سره يوځای په ټانک کې تښتيدلى و .

برى د تش لاسو کليوالو په برخه شو ، ځکه چې لوى خداى يې ملگرى او مرستندوى و .

هو ! د « روکيان » او د شاوخوا د کليو د شپږو تنو په سربښندنه او شهادت او د څلورو تنو په ټپي کيدو سره د کلي عزت په ځاى شو او د بنمن شرمنده !

چا سردرو کې د ستم سيلاب ايسارکړو ، ځکه - چې له نفرونه دلته دود خپري او کلى پروتېدى .

ورېه افسانه

افغان - دراني
د کورنۍ

د پيرلي ورځې - شپې وې ، يو مازيگر كله ، چې په پېرېتو و
د ځمكې په سر سره هوا ئې وه . و هر لور ته د جبرو وستم سره
اورونه بل وو . ځاى پر ځاى پر آسمان باندې وگډېږي وې .
د شفق په سرخې كې په سرو وينو داغداره ځكه داسې
څرگنده ، تابه ويل اوسپنه په سرو سكروتنو كې پرته ده .
پرې كنه زرخونو درختو هم سره اورونه بل وه ، شاوخوا
د حيواناتو او مړغانو نارو او چينو قيامت جوړ كړي و .
يو شمېر ليارو په يوه كلي باندې خونړۍ بمباري وكړه
او ولاړې . د خوږې و يوه پلوت په ځانگو كې يو كلن ماشوم پرېښود
و ، لاندې يې مور مړه پرته وه ، و بل پلوت ته يې د كور نور
غږې په وينو كې لټ - پټ پرته وو . په خونه باندې سرې لمبې

گرځېدې ، خونه ځای په ځای نړېدلې وه ، ماشوم په زانگو کې بغرې
وهلې، خود قرارید واخله نه وو پاته .

خونه د یوې خوا ونړېده ، هغه نور یې هوشه زخیمان ترلاسه
او د تل له پاره خاموشه شول . د اور شور و او تنه هوا لگیده، د
زانگو څخه کوچنۍ راييله شو ، بغرې یې کرې ، هلته اور ورو ورو
راننډې کیده . دلته ماشوم په مړه مور باندې مویستی و ، په
دې حال کې باران شروع شو ، هغه و چې اور یې مړې کړ .
کوچنې خپله خوله د مړې مور په ټي کېښوده او وپېروده .
کله به یې ، چې سر راپورته کړ ، شاوخوا به یې وکتل ېغ به یې کړ :
بابا ، لالا ، دادا ... بېرته به یې د مړې مور په ټي خوله
کېښوده !

گر باندیم زنده ، بردوزیم
دامنی کز فراق چاک شده

ور بمریم ، عذر ما بپذیر
ای بسا آرزو که خاک شده

نويد

هغه له او پدېده علمي خدمت سره سره په کمناهي کې مړ شو! ...

هغه د زماني د ناخوالو، نادودو او بي رحيموله لاسه د پيدې او مهاجرت په دنيا کې د «هشنگري» د يوه زړه سرای د يوې وړې کړاي کوټې په کوچ کې يو مومي پروت و .

د سر سپين وېسته يې پر تندي پرېشانه او خواره - واره پراته وو او هرځل به چې هغه د وېستود سمولو په تکل، خپلې کوټې - کوټې او زړې کوټې کې پورته کش کړي، نو لږ شيبه وروسته به بيا د هغه د پرېشانه او مظلوم ژوند په پله بلرته خواره - واره راپرېوتل .

شاوخوا ته يې دلې - دلې اخبارونه ، مجلې او کتابونه پراته وو د هغه مجلې ، کتابونه او اخبارونه معمولاً غير منظم ، د هغه له يو مومي وجود نه چار چار پېر د کاغذونو د بوال جوړ کړې و او چې څوک به کوټې ته ورغلل او غاړه به يې اوږده نه کړه ، نو د کاغذونو له هغه د بوال نه به د

هغه يو موټی بدن په آسانه نه ور معلومیده ؛ داسې ښکاريده ، چې هغه په کوټه کې دننه ځانله د کاغذونو بله کوټه جوړه کړې وي .

د هغه ژوند په دغه وړکاغذونو کې تېر شوی و ، هغه عمر یې -
عمر ونه له داسې کاغذونو سره تېر کړی و ؛ هغه په دغه کاغذونو ژوند
و ، کاغذ او قلم د هغه له پاره هرڅه وو ، د هغه ژوند په کاغذ او قلم ، لیکنه
او مطالعه ولاړ و .

هو ! « د نوح (علیه السلام) بهرې هم اول له کاغذه جوړه شوې . »
هغه به په دغه کاغذونو کې غرق و ، د سپینو نومره لرونکو عینکوله شا
به یې داسې په ځیر-ځیر او په ژور نظر ورته کتل ، چې سړي ته به ښک
پیدا شو ، چې هسې نه دا توري یوله بله سره جگړوي .

او داسې یې مخې ته ، څلور - پنځه خودکار او خودرنک
قلمونه پراته وو .

هو ! قلم د استاد « هوښ » د زړه په وینو لیکل اوله دغه
لیکلو سره د استاد درمند بدن وینه هم ورو - ورو کیده او
وچیده .

او چې استاد به له دغه کتنې او لیکنې سر راپورته کړي
نو خپل یو موټی ځان ، په تېر عمر مسافری او پردیسی ، بې قدری او
بې دردی به یې مخې ته لوی ډبرین دېوال ودراره ، او چې د « تعز
من تشاء وتزل من تشاء بیدك الخیر . . . » مبارک ایت او نور
مبارک ایتونه به یې په شونډو وگرځیدل ، یو وار به هغه ډبرین
دېوال ونړېده او د رحمان بابا دغه بیت به یې زمزمه کړ :

تجمع حیوان وار، غرور، تکبر، خوشبینی، مغرط به زستیهای خود و پیروی از هوی و هوس - مردم کودنی اند که قادر به درک حقایق بدیهی و روشن نیستند، چنان کودن غبی اند که به مجرد بیرون رفتن از محفل سخنرانی از دیگران می پرسند، که همین حالا پیامبر (ع) چه گفت؟ ایشان بدون اندکترین بهره از دعوت پیامبر (ع) مناس را ترك میگویند و بعداً از سایر افراد مجلس که چیزی فهمیده اند به نحوی استفسار بعمل میآورند که گویا از همه سخنرانی به هیچ چیزی پی نبرده اند. طی آیات متعددی قرآن کریم این کودنی و سفاقت را تشریح نموده، چنانچه می فرماید:

ان الذین کفروا سنوء علیهم ءانذرهم ام لم
تنذرهم لایؤمنون ؕ ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم
و علی ابصارهم غشاوة ؕ ولهم عذاب عظیم ؕ

(سوره البقره: ۶-۷)

«یقیناً کسانی که کفر ورزیدند برابر است بر آنان که اندازشان کنی و یا بیم شان ندهی، ایمان نمی آورند. خداوند بر قلب شان و شنوائی شان مهر کوبیده و بر دیده های شان پرده است و آنانرا عذاب بزرگ».

جای دیگری می فرماید:

ولقد ذرانا لجهنم کثیرا من الجن و الانس ؕ لهم قلوب
لایفقھون بها و لهم اعین لایبصرون بها و لهم اذان لایسمعون
بها ؕ اولئک کالانعام بل هم اضل ؕ اولئک هم الغفلون ؕ

(سوره الاعراف: ۱۷۹)

لکه ونه، مستقيم په خپل مکان يم
که خزان راباندې راشي - که بهار

او له دې سره به استاد د تېرو خاطرو په بهير کې ولويد، استاد ته به خپله ځواني ورپه زړه شوه، هغه وخت چې د «هېواد» ورځپاڼه يې چلوله، هله چې له سمه تر مېلنمه به يې هېواد ته مقالې ليکلې، د نورو مضامين به يې کتل، خبرې به يې جوړول، پروف او .... او زياتره به د سباني ورځپاڼې له پاره تر ماسخوتن او نيمو شپو پورې له پولادي ماشينونو گوراکړد تاویده . هغه وخت، چې نه يې ستړيا پېژندله او نه ستوماني، نه يې وخت پېژانده نه ناوخته، نه شپه او نه ورځ؛ ليکل به يې هېواد ته د هېواد له پاره او هېواد والو ته ....

او چې د هېواد د ورځپاڼې د تهې او چاپ ټولې چارې او د مطبعې کوټې د هلېزونه او د ماشينونو گېږ او گېږز او د خپلو ملگرو او همکارانو خبرې به يې يوه - يوه تر نظر تېره شوه، نو د استاد فکر مارغه به د هېواد ليرې ولاياتو ته والوت؛ غزني ته هرات ته او ... هغه وخت چې استاد د لومړي ځل له پاره د «سني» ورځپاڼې په چلولو لاس پورې کړ، ماشينونه يې ولگول او د مطبوعاتو کاري پيل .

د وخت د ټکو شرايطو او اسبابو او وسايلو له کمښت سره د استاد د وچولې په خولو او د زړه په زور او وينو د خبروای د گړدو چارو دوام او پر مختلفه به د استاد د تندي کوغې وغږولې

او د موسکا نړۍ او پیکه خپه به په شونډا و په ډېره بېره
تېره شوه، د هرات د ښار او واټونو تصویر به یې د خیال په پرده
وخلیده، د ولایت ودانۍ، د مطبوعاتو دفتر او نورې ودانۍ او د فترت
به یې تر نظر تېر شول، د خپل فرهنگي فعالیت او د دغه لارې لورې-ژورې
کنډې-کپرې به یې د ذهن په پرده یوه بله پسي اوښتې راوښتې.

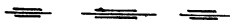
او داسې به په مرکز او ولایاتو کې هغه ته د خپلو فرهنگي او
مطبوعاتي فعالیتونو او هڅو اوږده او سخت لار له نظره تېره شوه.

د هېواد په اخبارونو او مجلو کې به د ^{هغه} علمي، ادبي، سیاسي
تاریخي او تربیتي مقالو او مضامینو سرلیکونه او محتوا د ذهن په پرده
لکه برېښنا ځغلندې تېره شوه، هغه وخت چې اخبارونو او مجلو
به په ډېره تلوسه د استاد «هوسا» مضامین په لومړي مخ کې
خپرول، په غټو-غټو تورو به د مقالو ټول سرلیکونه د هغه د خیال په
تخته وپېژندل.

استاد ته د خیبر د ملي جریدې پانې راواوښتې، تندي یې
ښه وغوړید، په شونډا و یې بیا د نړۍ موسکا خپه خوره شوه
استاد راسم شو، ځان یې ډېر غټتلی احساس کړ، ټیټ داسې لکه
چې هدا اوس د خیبر د ملي جریدې د خپریدو له سکره د ارجاع
استعمار، استبداد، ظلم، ناروا او ... پر خلاف مبارزه کوي.

هو! د خیبر د ملي جریدې ټولې گڼې د استاد له نظره
تېرې شوې، د ځېنو کڼو د مصادري، توقیف او د وخت د حکومتونو
گواښونه هغه ته یو-یو ځکې کیده.

د جریدې د نشراتي پالیسۍ او کړنې غوڅ موقف او دین او وطن د مصالحو په جهت کې د جریدې فعالیت یاد به د استاد پسر پرېشانه او درد مند زړه، لکه په زمولیدلي کل د سهارني نیم نوازش هغه هم وغورځاوه او داسې به بېرته خپلې وړکې ورځې پر دېسې او په تېر عمر د پېښور د کوڅو د یوه زاړه سرای د کړای کوټې په دېوالونو د هغه نظر و مېشت .

د دین او وطن د حمایت په لاره کې د ور له دردیدلي او کړیدلي «هوسا» خواره خواري د هیچا سترگو ته ونه دریږه او د هغه د عمرو نو اوږده مطبوعاتي او ادبي سابقه، چې د دین او وطن د خدمت په لاره کې د زړه وینې خوړې، د هیچا د ترجم او زړه سې سبب جوړ نه شو. «هوسا» مهاجر و، په هجرت کې مهاجر؛ رېښتیا استاد به په دغه تېر عمر، زړه وهلو وکو، سپین سر کمزوري نظر ځانله په خپله دېک او کټوې پخوله، جامې به یې میخلې، مېلمنوته به یې په ډېره مینه او اخلاص چای- ډوډۍ تیاروله، د ناروغۍ اوږدې شپې به یې یوې تېرولې، په سختۍ ته کې به لټم په زېږدیدلیو کوټو د چای- ډوډۍ سرشته په خپله نیوله. خوله دغه کړدوکړاوونو او بې قدریو سره- سره استاد په خپل هوډ ډاډه و او د انقلاب په بري باوري .

له استاد سره د انقلاب په لار کې د کار او فعالیت هماغه پخوانۍ انرژي او ځواک ملگری و او په دغه لار کې یې له هېڅ راز

رېږې ځان نه گوښه کاوه ؛ د خبرونو او مقالو جوړول به وو
که به د پروفو تصحيح ، په مطبعو گرځيدل به وو-که لاهور
ته تلل او که ... «هوسا» نه ، نه ويل او نه يې د خپل شان
سره نامناسبه گڼل .

استاد خپلې ادبي سابقې ، پوهې ، مشرې او سپين بيزتوب
سره- سره د کوم موقف غوښتنه ونه کړه ، تر وروستۍ
سلگۍ لالمانده و او د کار او فعاليت لېوال .

نه د يوه او بل بې قدرۍ ، بې مروتۍ او مطلقيت هغه ته څه
مايوسي ودرولی شوه او نه د وخت فرعونيت ، ناخوالو او نادودو
او نه د هغه خواري خواري ، چې کله- کله به يې د بېگا له پاره د معمولي
کتڅ له پاره هم په جيب کې څه نه لرل .

دا هرڅه استاد په پټه خوله او سره سينه تېرول .

استاد به له ځايه د لاسونو په تكيه راپاڅيده ، په خورا
تکليف به يې وېشتوپ بل کړي او چې څو به يې کټوۍ پخوله ، نو ساه
به يې ولاړه وه ؛ داسې چې کله ناکله به يې پر خوله سپين ځلا ولاړ
و ، او همداسې د مسافري او کوټې نورې چارې او کار هم . او چې د دفتر
وخت به کيده ، نو استاد به لومړني مامور و ، چې په دفتر کې به
حاضر و او هلته به بيا د مېن ترشا په کاغذونو کې ورک و .
استاد د پڅو مياشتو وړکار شيا وروسته د اووه کونې اتحاد
په فرهنگي دفتر کې د مامور په توگه وټاکل شو ، تقريباً يوه نيمه

مياشت يې په دغه دفتر کې کار وکړ .

نن يې هوساته په مطبعه کې د کتابونو د پروفونو د تصحيح وظيفه وسپارله ، که څه هم دا د هغه د ماموريت په رسمي مکلفيت کې نه وه شامله ، خو هغه هيڅ تردید ونه کړ سره له دې ، چې نظريې سم نه لگيده ؛ استاد ته دغه نه گران بڼکاره شو او نه يې مناسبتي ، لنډيل يې هم ونه کړ ، چې دغې دودۍ يې وخوړه ، په بېړه - بېړه د کار په لور روان شو ، نژدې تر ماسخون پورې د خو وړجو پاته پروف ولوستل او تصحيح يې کړل ، سترگې يې ټکې سرې اوښتې وې ، چې څانگې - څانگې تودې اوښکې ترې غځيدې .

کله چې خپلې کوټې ته راوړسيد ، طبع يې ډېره خرابه وه ، ژر يې اودس وکړ ، د کاغذونو بېلو ، کتابونو او اخبارو څنډه ته يې جايناز وغورځوه ، د لماغله نيت يې لانه وتړلې ، چې د « لا اله الا الله محمد رسول الله » له ويلو سره ، ساه يې ورکړه .
(ان الله وانا اليه راجعون)

د استاد بال - بچ نه و ، چې پرې ژړلې يې وای ، زه يې پرې تړلې وای ، سترگې يې پرې پټې کړې ، او .... دگور - کفن غم يې خوړلی وې ، خيراتونه يې پسې کړي وې او فاتحه يې اخيستی وې .
د هغه په جنازه پسې د موټرو بدنگې نه وې ، خو تنه د هغه دوستان او د قلم اشنايانو هغه د کچه کړه د مېلمرو په هديره کې بنځ کړ .

هو!

د استاد «هوسا» په قبر یواځې د کوتو په شپږ لیکوالو
 او شاعرانو او بنکې نوی کړې، نه یې چا د مرګ اوقاتې اعلانونه
 وځړول او نه یې چا پوسترخپاره کړل او نه چا پرې څه
 غونډه جوړه کړه .
 او خدای خبر، چې څو کاله وروسته به د استاد «هوسا»
 د قبر پته هم چاته معلومه وي او که نه ؟

« د آفتاب په کمند، نه خپرم آسمان ته
نه بدم بار لکه شبنم په دوش دکلو»

پسری

لوړې شوکې

خوښي م لکه غم، په سړي خوب ودروي. درسته شپه يې
د تېرې ورځې د بري په خبرو روڼه تېره کړې وه، خصوصاً موځين
بڼي په جامو کې نه ځایيده، چې هر ځل به يې خپل کلاشينکوف
په لاس کې واړاوه-راواړاوه، بيا به يې له سره د تېرې ورځې کيسه
راواخيستله، چې څرککه يې په تش لاس د د بنمن له مات شوي لښکر
څخه اولجه کړه ؟

مومن خان د جهاد دېر شوقي و، دا څو مياشتې له
جهادينو سره په تش لاس ملګري و، سرګروپ به ورته ويل
چې که دا ځل خدای پاک فتحه را په برخه کړه او وسله په لاس
راغله، يو ښه ټوپک به درکوم، خو ته يې تر هغه وخته داستا
په طريقه ځان پوه کړه .

مومن خان له خپلو ملګرو د مختلفو وسلو داستعمال طريقې

زده کړې وې، خو کلاشینکوف يې ځکه نه پر خوښ و، چې ننې ته يې ضرورت نه و؛ ده کله هم ننې نه وې ویشتلې، دهرې فيس يې خوښيده.

مومن خان به په قرارگاه کې د مجاهدينو خدمت کاوه، چې مجاهدين به د کومې حلې په نيت ووتل، دی به يې پرېښود، په ده به د تش لاس له امله تر مېړو وروستی کيدل او د دوی بري ته دوام کول، نه پر سخت تېرېدل، په گرانه به يې وخت اپاوه، چې کله به يې ملگري په خير او بريالي راوگرځيدل او هريوه به د خپلو کارنامو کيسې کولې، ده به د حقارت احساس کاوه او د شرم خوځې به پرې راماڼې شوې، چې کله به د دوی د پاسه د غليم الوکې تېرېدې، ده به يې اختياره نارې کړې: غورېږئ! غورېږئ! غوريدای شئ؛ بنه پوهېږئ، چې بله وسله نه لرم او د چلوغزې ډبره مې نه در رسيږي؛ ارمان چې د تورو د نېزو جنګ واي او ارمان، چې د چلوغزې کاڼي يې در رسيدای....

تېره وځ، چې بيا ملگري د غليم د کاروان معني ته ووتل ده ته سرگروپ وييلې وو، چې ځای وساته. خوده داخل په ټينګه پتېيلې وه، چې «يا مې يا موږ - يا جګه په غوايي سپور» له شا ورپسې روان شو، جېونه يې له تيرو ډوک کړې او چلوغزه يې تياره په لاس کې نيولې وه.

چې جنګ و لکيد، ده م ځان د يوه زاړه دېوال شا ته رسولی و، کوم چې د کاروان پخووس - شپېته کېلومتري کې ولاړ

و، څه شيبه وروسته، چې دوه - درې ټينگونه او څو ترگونه واوښتل، کاروان په شا و تمبيده او د روسانو مړي په ميدان پاته شول، په دې فرصت کې يو روسي عسکر، چې ده ته يې مورچه نيولې وه، په خپلو ملگرو پسې منډه واخيستله، مومنانو چلوغزه تر سر تاو کړه او د «الله اکبر» له ناري سره يې تيره دهغه روسي په خوا ورو شغوله، اتفاقاً تيره د روسي په څټه و لگيده او پرېغ ولويد. مومن خان هم فوراً ورو منډه کړه چې په يو بل غټ کافي يې پر سر وويشت، کلاشينکوف يې ترې کوټو ته کړ.

د مومن خان د خوشاليو اندازه نه لگيده، هم يې د زړه مراد کلاشينکوف موندلی و، هم يې توره کړې وه او د چا احسان نه و ورباندې، ځکه يې هغه شپه تر هر يوه د پرخندل او د سخت معاذت خوږې خبرې يې بيا - بيا کولې.

سهار چې د لمر شغلو د تيارې تور پلو د نړۍ له مخه پورته کړ، مجاهدينو ته ښکاره شوه، چې په شپه کې د سرو ښکرو له خوا محاصره شوي دي. قوماندان در ستونځه لارښوونې وکړه، چې يو له بله ليرې مورچه ونيسي او تر وږه - وږه دې يې ضرورته د زېغمه کوي، څو وکولای شيو، چې تر بيا ماښام پورې ځانونه وساتو، مومن ته يې په خاص طور وويل، چې هلکه ! بې احتياطي مه کوه.

څه شيبه وروسته قزلرگاه له حکم او له فضا څخه

تر سختو ډزو لاندې ونيوله شوه . دوى كه له يوې خوا له
الوتكو ډېره سترگه كوله خو له بله پلوه يې تر ډېره حده په
گټه م تاميدي ، ځكه د دوى موقعيت داسې ځاى و ، چې بمونه په
پرې ووريدل ، ډېر كافي به يې لاندې ورغږول ، چې دهغو
له وېرې به ، د محاصرې ټنگه شوې كړي ، بېرته اړته شوه ، دوى
صرف ځانونه ساتل .

ورځ په ډز و ډوز تېره شوه . د ډېرو زمانو راهيسې
په ځاى ناستې تيرې ، د غره له غېږې جلا شوې ، لاندې گرځونو
او لمنو ته ورغښتې ، خو يوروسى هم په دې موفق نه شو ، چې
د عقابانو ځاى ته ور وخېږي . مجاهدين هر يو په خپل موخې
كې لكه له غره سره نښتې پرشه آرام پراته وو . د شپې په تيار
كې ، چې الوتكي په خپلو ليرې او نژدې ميدانونو كېناستې ، روسان
هم له ډزو لاس واخيست ، په غره كې چوپه - چوپيا خوره شوه
تابه وې ، چې هيڅ هم نه وو پېښ شوي .

سړگروپ خپل ملگري ، يو - يو راټول كړل ، چې مشوره
وكړي ، درست ملگري روغ - جوړ وو ، صرف مومن خان په پښه
زخمي و ، خو چې پښه يې ورته وكتل ، بلاوه - برکت يې نه و ، په
پسته كې لگيدلى و ، پښه يې وروترله ، چې نوره وينه ضايع نه
كړي ، خو البته ، نه طبي وسايل موجود وو - نه فني شخص
په هغه عادي توگه لكه څرنگه ، چې نور كليوال علاج كوي .

سړگروپ خپلو ملگرو ته وويل : نن مو وليدل ، چې

« و یقیناً برای جهنم بسیاری از جن و آدمی بیا فریدیم، ایشانرا قلوبیست که بآن نمی فهمند و آنانرا دیده هایست که بآن نمی بینند و ایشانرا گوشهایست که بآن نمی شنوند، ایشان چون چارپایانی اند بلکه گمراه تر از آنند، این گروه همان مردم بی خبر اند. »

قرآن عظیم اشان صفاتی چون تصدیق و تکذیب، کینه و محبت، اطمینان و اضطراب، جبن و جرأت و شادمانی و تأثر را به قلب آدمی نسبت داده است، ولی این مطلب برای آن عده مردم، غیر قابل فهم است که در نتیجه معلومات شان از فیزیولوژی انسان دانسته که مغز انسان مرکز همه ادراکات بوده و قلب تنها وسیله برای رساندن خون می باشد و حتی عده از معاندین جاهل با استفاده از این آیات سعی میوززند، تا ثابت کنند که بررسی های قرآن با حقایق علمی متعارض بوده، برخلاف علم و تجربه سخن گفته است، در حالیکه این تنها قرآن نیست که این صفات را به قلب منسوب می کند، بلکه در همه قاموس ها و تمام لسانها این صفات به قلب منسوب شده است. چنانچه در فارسی می گوئیم: قلباً مطمئنم، از همی قلب ممنونم، قلباً متأثرم، دلتنگ شدم، قلب بزرگ دارد یعنی جرأت مند و شجاعت است، قلبش صاف است، کینه بر دل دارد و غیره .... نسبت دادن این صفات به قلب در همه لسانها و قاموس ها، کار تصادفی نیست، بلکه امریست طبیعی که بر واقعیت های موجود و محسوس استوار است. این درست است که دماغ انسان مرکز سیستم ادراکات او بوده، همه چیز از طریق

دېر پوځ تر موږ-تاسو راگرځيدلى دى، سبا ته ممکن دا
قوه نور هم تقويه شي، په لوړه-تنده او ليرې وسايلو
به تر ګله مقابلې وکړای شو ؟ ...

اوس لا شپه ده، د تيارې تر پلو لاندې، که ځانونه
وباسئ-ايستلى به مو وي، که نه د ورځې په مخه هېڅ امکان
نه شته .

يو مجاهد ورته وويل : که په شپه کې موږ نه وربنګارېږو
دوى هم نه شوليدای، نو د ورځې او شپې توپير به
څه وي ؟!

قوماندان وويل : دا رښتيا وايي، خو د ورځې چې
ما له نسبتاً لوړ ځايه څار کاوه، دومره راته معلومه شوه، چې
له درو خواوو محاصره يو، صرف د غره خوا راته خلاصه ده، که
موږ په غره ورلګ شو، ممکن په غره واوږو .

بل مجاهد وويل : موږ په داسې ځاى کې واقع يو، چې
غره ته ختل هم لږ مېرمنه ده، په نېغو کمرونو به څرګند
ورځېږو، هغه ګڼه توره تروښه کې ؟

قوماندان وويل : مثل دى، چې وايي: که غر لوړ دى
سر ته يې لار شته . موږ به تاسو همې م د غرو بچي يو او
وچ مجبوريت هم لرو، څه د خوابې کړه نه خو، چې خوف-
وخطر ته اهميت ورکړو .

بل مجاهد وويل : دلته لنډه، يوه نړۍ لار شته

د ورځې مې ليدلې وه ، گوندې د شپې يې هم ومومو .
 قوماندان وويل : پېښو ته لاس تر زې ناستې نه دی
 په کار ، تر وروستۍ سلگۍ بايد له امکاناتو ګټه واخلو .
 بل مجاهد وويل : موږ خو به په خاپوړو هم ورواؤ
 خو دا مومن خان به څه کوو ، چې نه په ولاړه تلای شي ، نه
 په خاپوړو ؛ نه لار داسې لار ده ، چې په شايي کېږي .
 قوماندان وويل : مومن خان زموږ هلو- وړ دی
 په ميدان يې نه شو پرېښودلای ، تر کومه حده ، چې توان لرو
 وابه يې ځلو ، که يې په کوم ځای کې د خپشولو امکان نه و ، موږ-
 تاسو به هم هلته سنگر ونيسو .
 دا خبره درستو ملګرو خوښه کړه ، خو مومن خان
 وويل : اول خو تاسو ، ماته مه ګورئ ، که ښه کوئ ، ځانونه
 باسئ ، بله دا چې زه له دې ځايه خوځيدل نه غواړم ، چې په
 چلوغزه مې د کلاشينکوف د خاوند ماغزه ورو توبښلې ، اوس
 خو لا روغ کلاشينکوف په ګوتو راغلی دی ، که ورځ نه وه
 ګرځيدلې ، په ډېرو به ميندې بورې کړم ؛ بيا که مړ شوم
 ارمان به نه وي .
 دوی ورته وويل : مومن خانه ! تايواځي نه شو
 پرېښودلای ، تا به راسره اخلو ، چې ډېر بری دې په برخه
 شي او د ډېرو سرونه په خاورو ولرې .
 مومن خان وويل : بيا به داسې موقع چېرې وي ، چې

زه يې د پاسه و لم او دوی رالاندې وي ؟
 قوماندان وويل : که ژوندی وي ، چې خوروسان زوړ
 په خاوره کې پراته وي ، تر هغه به مو ورسره دغه حال وي
 وخت مه ضايع کوه .

مومن خان وويل : موږ چې به غم کړل ، روغې دانې به
 مو په دې تمه تر خاورو لاندې کولې ، چې راشنې شي - و بولې
 وېري راوړي او يو په څو حاصل ترې واخلو ؛ نو اوس هم په دغه
 تمه پاته کېږم ، چې که لس - شل تنه غليان تر ځان دغه کړاې
 شم ، ما به هيڅ تاوان نه وي کړې .

قوماندان وويل : نو په دې حساب خونوړ لاسونه
 هم چا تر شا نه دي تړلي ، که هريو لس - لس تنه دوزخ ته ولېږو
 روغ لټکې به موله مخه وړې وي .

درستو ملگرو وويل : توکل په خدای نه خو او خپل
 سروته په دغه اميد بنډو ، گوندې بڼه ښه ترې واخيستل شي .
 په دې آما قوماندان په شپه کې ، درستو ملگرو
 موږچلونه په مناسبو ځايونو کې وټاکل او د سبا په انتظار هريو
 په خپل سنگر کې کېناست .

چې بيا لمر د دې خونينې هڅې په نندارې پسې سر
 راهسک کړ ، د توپونو او راکټونو د زې پيل شوې او روسي
 قواو وړاندې تلک شروع کړ ، څرکه چې داخل قوماندان د شپې
 مقابلې امر کړې و ، له پاسه يې جاغورونه پرې تش کړل ، چې اتفاقاً

دېر زيات روسان په خپلو وينو کې ورغښتل .
 د لس - لس نيمو بجو شاوخوا دېمن ته د په شا کيدو پيل وکړ
 ورکړای شوه ، په لنډ فرصت کې د مات شوي لښکر د ورې هم
 کېناستې ، قوماندان خپل ملگري ورو بلل ، درمت روغ جوړ
 وو ، خو د مومن خان پته نه ولگيده ، چې ليرې څه ورپې وگرځيدل
 مومن خان يې په خپل سنگر کې په وينو غرق وليد ، له ډکوجانغو
 يې داسې معلوميده ، چې په لومړو ډزو کې لگيدلی او شهيد
 شوی و .

قوماندان وويل : رښتيا ، چې لوړې څوکې په لوړ همت
 ساتل کيږي او دا هم حقيقت دی چې بې لوشه قرباني دېر
 شمېر ورکوي .

شې تاريک وېم موج ګردانی چنين هائل

کجا دانند حال ما سبکساران ساحل ما

« حافظ »

ننه بجي

نه دده له نيولو ما بنام خبر شوم تمامه شپه مې په اندېښنه
کې تيره کړه اوس سرد ونخته دا دوسوالی مرکز ته ورغلم. دروسانو
د پيره گرانه خبره ده د زحکه د شناخته اوز پاکستان د ليدلو
په تمه د پوستې مې ته د ويايي په غاړه کيناستم.
لس - لس نيمې بجې به وې چه په نظر راغی - ضرور -
ولاړ شوم او په حال مې خبر کړ. هغه پوستې ته دننه کړم
اوپوه روسی منصبدار ته يې وروستم. ده منصبدار ته زما
شکایت واوراوه خو هغه سرو خوځاوه. خوشيبي وروسته -
اوز پاکستانی ووت او دوه روسی عسکر راغلل. عسکر ووت
مړوند ونيولم. یوی کوټې ته يې ننويستم او ور يې راپسې
پورې کړ. تمامه ورځ په کوټه کې يوازې پروت وم. لوبه
تنده مې نه محسوسوله خو یغنی د پيره زیاته وه.
د شپې په ننه بجې يې له کوټې را بهر کړم او په یوه

توده خونه کې يې دغه منصبدار مخې ته ودرولم چه سحرې ليدلى و. منصبدار د ترجمان په مرسته له ما پوښتنې شروع کړې - دغه پوښتنې عجيبه غوندې وې. راته ويل يې چې دکوم محاي يې؟ لوست، يک کولى شي کنه؟ څو کلن يې؟ څه شى دى د پرخوښيزى؟ له څه دى بد راغى؟ څومره جايداد لري؟ پس له مرگه به څه کېږي؟ اوله مرگه ولې وپريږي؟ د پلار څوم اولاد يې؟ څه کار کوي؟ ولې يې معلمى بل کار نه کوي؟ دکوم مضمون اوکوم صنف معلم يې؟ او ....

مادغه ټولو پوښتنو ته ځوابونه ورکړل. بيا يې راته - اشار وکړه چې په کرسى کينه. زه په کرسى کيناستم. څو لحظې وروسته دوو تنو عسکرو زما ورور راوست. ورور مې د پراخه خطا معلوميدو چې په ما يې سترگې ولگيدې ژبا ورغله. منصبدار په قهر شو، مين يې په سوک وواهه او په روسي ژبه يې څه وويل. ترجمان مې ودرته وويل چه څاره مه - نن شپه څه درته نه وايي. صرف څو پوښتنې کوي. دوئ له بېرى هم داسې پوښتنې وکړې لکه چې له ما يې وکړې - په آخر کې يې ورته وويل: - ښه اوس نو دغه هلك راوېښه چې پروت ماښام يې کله شينکوف - وتښت او اوستاد دوکان مخې ته تړ شو؟ ورور مې ژغورنو شو او ځواب يې ورکړ چې نه يې پېژنم.

دوئ ما ته مخ راواړاوه او راته يې وويل: - ورور

دی هغه هلک چې تیر ما بنام یې ټوپک وټنټاوه لیدلی دی، -
مگر نه یې را بښیئ؛ نن شپه تر سهار نهو بجو پورې وخت
لرئ؛ ته باید وروستا قانع کړې چې سړی را وښیئ، کنه
، ستاسو د وارهو د اعدام حکم صادر شو! په ښو بجو باید
اعدام شئ!!

زه او هغه یې د اخل یوځای کړو، ځولنې یې راواچولې
کوټه نمانکه او دیره سره وه. د ویری او غمخیزۍ په وجه -
زما ټول بدن پوپه یږي او د غاښونو کړچا چې دومره -
دیره وه چې عسکر راغی؛ دلاس په خراغ یې کوټه روڼه
کړه او چه کله مطمئن شو نو پونځند یې وواهه او بیرته
ووت.

وروسته یې وویل چې په څه یې نیولی یې اوڅوک
درنه غواړی؟ هغه سلگۍ وهلې او یوه - یوه خبره یې
تر ځولې وټله: - پرون مې د مازدیگر او ما بنام تر منځ
یو سړی ولیده چې ټوپک ورسره دی او منډی وهی.
ما پدې وخت کې د دوکان وړپورې کاوه خو د پوستې
له خوا دیرې دزی کیدلې او څو دقیقې د دوکان مخې
ته ودریدم. زه لا ولاړ وم چې روسان راغلل، زه یې
وښوولم او پوستې ته یې راوستل. تیره شپه یې دیر
ووېلم چې سړی را وښیه خو ما څوک ورنښوولی
نلک!

- ولی، سړی تا ونه پیژانده؟
- نه، زما هغه وخت ورته پام شوچه له دوکانه تیر-
شوی و او ماته یې شاوه.

ما په توره شپه کې د ورور د ډراغڼ اوریده. ده
ژپل اونه صبریده. ماهیڅ فکر نه شو کولی. د تیرې
ورځې پېښې مې په ذهن کې تیریدې. راتیریدی. کله ناکله
به مې دا اعدام شیبه سترگوته ودریده. عسکر به مې
ولیدل چه دا اعدام لوری ته مې بیایي. ټوپکونه به
مې په ذهن کې راتیر شول چه میلونه یې زما په لور دی
او هغه گوټی به مې تر سترگو شوې چه ماشې کشوی.

مایوناڅاپه د ورور تر غاړې لاسونه را حلقه کړل-
او بی الحادې مې ورته وویل: ته چرت مه خرابوه، شپه
لا په منځ کې ده خدای مهربان دی. خو هغه څه نه ویل.
دهغه بدن گرم و او لکه چه په یخ نه پوهیدو.

یو وخت مې کتل چه ور را خلاص شو. د لاس د څراغ-
رڼا ته د دوو تنو عسکرو پښې په نظر راغلې. چه پورته مې
وکتل یو په کې زما پیژندوی اوزبکستانی و. دهغه په لاس
کې یوه کمپله وه. کمپله یې زما خواته راواچوله. ماهغه ته
وویل: «مونږ بی گناه یو- آخر ولې مو وژنئ؟» - ده ځواب
راکړ: «صبر په کار دی. انسان باید په هر حال کې حوصله-
وکړی» - ده دادوه چلې وویلې اوله کوټې ووت.

مادده دجلو په باره کې دیر فکر وکړ، خودامید نه کې
په کې را معلوم نه شو او زړه یې ومنله چه ددې بې غورته
غلام په وس کې خه پوره ندي. مگر زمانه ده قه نه پرې
کیده، حکه تیره میاشت یې ده ته په پټه یو قرآن شریف ورکړی
واو دیر راغله خوشحاله و.

ما ته بیا سبا را په یاد شوه. وروسته یې پام شو
هغه اوس غلی و. ورنژدې شوم او کمپله یې ورباندې
واچوله. بېرې له خانه کمپله لری کړه. ما پوه کړه چه یخ
به دی ووهی خوده خواب را نه کېد.

بېرې د دوسو کلونو و او زه اته ویشت کلن وم. —
هغه لا دیر و تجربو ته اړتیا درلوده او اجل یې نه شوای
زغملی. زه پدې خبره دیر خوریدلم چه دی ما دوکاندار
کړی و. که چیرته .... د ویرې، خپگان او یوی بهارلی —
گناه احساس فکر کولو ته نه پرېښودلم. یو وخت یې خان
ته پام شو چه په سرې دیر درد دی. د بېرې سلگی غلې
شوې وې. زړه راته وویل چه خبری ورسره وکړم. خو
بیا منصرف شوم. حکه شاید هغه به ویده واونه مې —
غونډتل چه را وینن شی.

رڼا ورو. ورو را پیدا شوه. دکوټې په دیوال باندې
وړه پنجره ده. له هغې نه واوړه را بادیده او داسې معلومید
چه تمامه شپه واوړه وریدله. بېرې په تیاره کې لب. لب

راښکاریدو. هغه په ځنگلو سرايښی و - زه یې تنفس ته څک شوم -
 - ساه یې آرامه او منظمه ایسته - ما گومان وکړ چه ویده دی.
 کمپله مې ورباندې سوکه واچوله خو هغه کمپله په سوک وهله
 اوبیا یې په شراپیل وکړ.

زما دیر پام ده ته و. صرف دې حالت په کارولم چه
 دې آرام کړم. له تیر وڅو ساعتونو راهیسې مې له وروړ سره مینه
 بې انتها زیاته شوې وه. هغه ته مې وویل: - ته مه ژاړه -
 ته نه پوهیږې - دوی یوازی تحقیق رانه کوي - ویري
 مو - نه مو وژنی - دیر مه وارخطا کړه! خو بېرې تیره شپه
 دومره وصل - ټکول لیدي وچه له دوی یې درجم او
 خلاصون تمه نه شواى کولای.

رښا نور هم زیاته شوه - اوس مې د وروړ سترگی
 سمی لیدلې. په تیار کې چه به بېرې ژړل اوما به په
 تصور کې د هغه له سترگو نه داوښکول توئیدل لیدل نو
 لیم یې زما په خیال کې سمی نه جوړیدلې - د هغه دسترگو
 عکس به مې له حافظې ووت اوتر د وړو پوړې به مې تلاش
 کاوه چه دبېرې سترگی ترسیم کړم.

دبېرې سترگی په دایوه شپه کې لویدلې او پرسیدلې
 وې. هغه ماته کتل. دیوال ته یې کتل او ژر - ژر یې -
 ناپی تیرولې. ما وپوښت: - تې یې؟ ده بې له دې -
 چه راته وگورئ ځواب لکې: نه. ما پیاوړته وویل: -

آن احساس می‌گردد، ولی دماغ و ساطی در اختیار دارد، که پیوندش را با محیط خارجی حفظ و فیصله‌ها و تضامیم نهائی‌اش را از طریق آن منعکس میکند و به منصفه اجراء میگذارد. هم برای ادراک و احساس و هم برای انعکاس و انطباق فیصله‌ها و ساطی را بکار می‌گیرد. مثلاً: دماغ بوسیله چشم، محیط بیرونی را که از آن فاصله دارد درک می‌کند، چشم فقط وسیله انتقال نور بدماغ است، تشخیص آتشیا در مغز صورت می‌گیرد، در واقع دماغ ماست که آشیای بیرونی را ازین طریق تشخیص نموده است ولی ما در جریان صحبت‌ها دیدن را فقط به چشم نسبت میدهم و هرگز اسمی از مغز و دماغ نمی‌بریم و این نوع افاده را خلاف حقایق علمی هم نمیدانیم.

همچنان (گوش) وسیله است، برای جمع‌آوری صدا و انتقال آن به مغز، این مغز آدمیست که از صدا متأثر میشود و از آن مطلبی را درک می‌کند. نه گوش، ولی ما شنیدن را بگوش نسبت میدهم. نه به دماغ و این افاده را هم خلاف حقایق علمی نمی‌شمریم سائر حواس ما نیز همین ترتیب اند.

انعکاس قسمتی از فیصله‌ها و تأثرات دماغ انسان چون انتباه راست و دروغ، صدق و کذب، عواطف و تأملات، دوستی و دشمنی و محبت و نفرت از طریق قلب صورت می‌گیرد. مثلاً: ما از حادثه‌هایی می‌ترسیم، هیبت این حادثه از طریق چشم و گوش ما به دماغ انتقال می‌یابد و پس از بررسی اعلام خطر می‌کند، این اعلام خطر

ته چوت مه خرابوه ، زه انبکستاني پوه کړی يم . هسې مو ويري .
 چه اشتباه يې رفع شي بيرته مو پس وين دی . زده سترگی وېرېښي
 ، دلومړی ځل د پارې يې راته وکتل او ويې پوښتلم ؟
 - هغه څه وخت تاته وويل ؟

- کله چه نيولم يې .

- ته دی د نيولو کيسه راته تيره کړه !

ما دخپلو نيولو کيسه ورته وکړه او په دروغوي د -
 اوزبکستاني د وعدې خبره وکړه . زده په سترگو کې داسيد
 ځلان ماد زړه تياروته هم لاره وکړه او پدې ډول مې د -
 احقانه اميدتې رڼا ته پناه يو وره . زما ټول حواس په دې
 حماقت پوهيدل خود ټولو لږښتند پدا پوه داسې لار راته جوړوله
 چه ممکن ژوند يې له مخې لارې يې مانا شي .

ماته ژر سودا را ولويده چه هسې نه ده ته زما اوزبکستاني
 ځکينې خبرې وريادې شي . خورده څه ونه ويل . ممکن هغه -
 خبرې به يې هيرې وې او يا به اصلاً ورته مشرجه نه و . ده
 له خود دقيقو سکوتو ورسته راته وويل : « لالا ، ما د دوکان کوڼي
 د بوت په تل کې پته کړې ده ، فکر دی ورته وی . » ما « نهه »
 وويل او خبرې ته يې په چورت کې ولاړم .

رڼا نوره هم زياته شوه . ما ساعت ته وکتل د سحر

اوه نيسي پي وې . خود دقيقې بعد ور خلاص شو اول شپږوسې
 رڼې او بيا هغه اوزبکستاني را دننه شو ، سيمار نه يې راوړه

دورې ماته وکتل. ما انزبکستانی ته وویل: - تاته ډیر امید لرو! هغه غږ ونه کړ. روسی ورسره څه خبرې وکړې او دواړه له کوچي وووتل. د عسکر خاموشي پېری لږ څه متغیر کړ. تر ډیرو پورې پي ماته کتل او بیا پي په خوراک شروع وکړه. ماته هغه د پاره خو گولې ترستوني توی کړې. تردې وې. وروسته مې کمپله په سر واچوله او ودرسته پي بېمانه وکړه چه خوب راځي. بانه غوښتل چه دی د خپل ځان له دم په دم د پېښونکي اضطراب نه خبر کړم.

څلور اتيا دقيقې پاتې وې. ترکمپلي لاندې په تصور کې نهمو بچو ته ولاړم. له ځان سره مې فيصله وکړه چه صرف یو خوا هاش به ځنی کوم: «په سراوچ مې مه ولی!». سوچونو په مخه کړم: د گولي د پاره سینه مناسب ځای ده، په تتر باندې لگیدل میرانه ده. د مرگ په وخت باید سترگي پټې کړم. ده. درې دقیقې زحمت دی. مرگ څه دی؟ مرگ یو مرموز حقیقت دی. مرگ په هر چا راځي. مرگ ډیرالښه دی او د مرگ په باره کې معلومات نه راپا دیږي. د جند په باره کې باید فکر ونه کړم. د روح په باره کې فکر لازم دی. زه روح یم او روح زه یم. د امان بدن خو لکه وتلی غاښ هیسته اچول او هیوولو دی. خوساسته وروسته به مې روح د پلار او مور اروای وگوري، ممکن هغوی - خوشحاله شي چه زه شهید شوی یم. بیا به له اروا ورسره

والعزم . آسمانزنه به وگورم . آه خدایه ! په آسمانفونوکی هر
 څه نا آشنا دی . په آسمان کې تراوسیدو دزمکې له احواله خبر پیدا
 غرندوره ده . زه به ن مکه نه هیروم . په ځکه باندې به څه
 تیرېږي ؟ زامن به مې د مور څنگ ته ناست وی او حیران به
 وی چه هغه ولی ژاړی ، په هلکانو پسې به څوک (اغلبامانا)
 راشی . د باندې به یې یوسی - خوشاله به یې کړی . سخت
 ژمی دی . د پاتیا مراسم دین سخته دی . زه به هر ورځ -
 کوبښ کوم چه دکور - کلی احوال واخلم . بېرې به هم لاسه
 ملگری وی . بېرې ته به مې موږ دیر خوشاله شی . ادې
 چه مې مړه کیدله نودده نوم یې دوه - درې ځلې واخیست
 او بیا یې کلمه ویله او ساه یې ورکړه . آه ! د ورور بدن
 به مې چیرته پروت وی ؟ په واورو کې پروت دی . په
 وینولې دی . غوښی یې خاوری کیږي . هډوکی یې توپیري
 ، د ورور بدن او ورور کیږي . دهغه روح نه شم احساسولی
 اف ! دا نه شم زغملی چه دهغه بدن دی نه وی . هغه زه
 له رنگه پیژنم او دهغه روح ته لا پدې دنیا کې دیر کلونه
 پاتی دی چه ځانگړی نخښی پیدا کړی . هغه په دیر بد
 عمر مری ... په ستونی مې رد دی . تبه مې ورو - ورو
 د پیرین ی .

... یو لوړ غردی . دیر لوړ دی . د غره په یوه
 هسکه ډډه باندې نه دکوزیدلو لار شته - او نه دخلو .

شی لاس ته ې خورا ژور گرنگ دی . بېری لاسه ملگری دی .
 دهغه پښه و ښوئیده . نیم خورنده دی . هغه چینی وځی -
 اوز مالاس ې ټینگ نیولی دی . ماکین لاس په یوې تیږی
 پوری و نیو خوتینه هم له خپله ځایه را خلا کړی .
 دره دیره شروع ده ... په همدې وخت کې مې چینی کړې اوله
 خوبه را وینښ شوم . بېری حیران - حیران راته گوری -
 خوزه ژر ورته وایم : په خوب کې و ډار شوم . هغه -
 خپلی شونډی زبښی او دواړه لاسونه ې د ورنو په
 منع کې نیولی دی .

زمانه ده ، په سرې خورا ډیر درد دی . ساعت ته
 گوم : پنځه دیرش دقیقې پاتی دی . په پړزی ، غوږونو ،
 مخ ، ټټر او د سر په کاسې باندې جدا - جدا لاس را تروم -
 کاشکی ممکنه شی چه د بېری په بدن هم لاس را تیر کړم او
 د وجود موجودیت ې لمس کړم .

له کمپلې مې سر را ښکړم . ساعت اته بجې او دوه
 څلویښت دقیقې دی . دکوټې درنا په څیرې په ذهن کې
 هم رنار غله او ده ته وایم :

— د تحقیق په وخت کې څوک وړ وښیه .

— ما څوک ندی لیدلی - نه څوک وړ وښیم ؟

— معصوم مجاهد وړ وښیه . هغه نه شی نیولی . په جبهه کې دی .

— دوی وایي چه د ټپکې ټښتوونکي دی . معصوم خو

لوی سری دی .

— دوئی معصوم خه پیرنی چه لوی دی که ووی؟

— که ور معلوم شو .

— د معصوم تر پیشند لو پوری لاوخت شته .

— سمه ده .

داخل می د امید رنا و آقا هم محسوسه کره او

له خه نور سوچه وروسته می بیری ته و ویل چه وزگار

مه کینه — د تحقیق تر شروع پوری کلمه شریفه وایه .

نیمه بچوته خلور د قیچی پاتی دی . نه او دی دواړه

کلمه شریفه وایو — خور ما فکر دهغو بویو نو آواز نوت

متوجه دی چه له بیرونه راغی . د گامونو آوازونه می زړه

در بوی او د اطمینان تته د یوه پوروی . نه می ودر ورت

وایم — گور ، ورته وایی به چه وړه شپه وار خطاشوم

فرحکه می د سری نوم نه شوی ښودلی .

د واز خلاصه شوه . خلور تته عسکر را شو تل .

مونږ دواړه یی په مخه کړو . زما او د بیری د دواړو پښی

پور پښی . نه هغه ته وایم ، ځان په غیرت کی ونیسه ؛ په

حقیقت کی هغه ته نه وایم بلکې ځان ته وایم . واور په

شدت اوری . زما غاښونه له دیر یخه په یوبل بی اختیا

لگېږی . د مستنطق دخونی د باندی — می نه ودر ولم اودی

یی دننه وروست . نه په پښو نه شم د یدلی او عسکر

پنج ته په واورو باندې یو موی پروت دی. گیوه یې را معلومېږي
چه په وینو سره ده. زه پری پسې غواړم - هغه په واورو -
باندې ناست دی. پلټی یې وهلی دی. لاسونه یې په واورو
کې دي او ښکته کوي.

عسکرو پری را ولاړ کې. مومېن د واورو یې په جدا -
جدا کړ سیو کینولو - لاسونه او پښې یې په کړسې پورې
تینگ - تینگ را وتړل. زه او دی یې له یو بله لرې کړو -
زموږن کړسې یې دیوال ته تکیه کړې. مستنطق
را پیدا شو. د واورو یې معاینه کړو. زموږن د بدن د حرارت
درجه یې یادداشت کړه او خړد قیقي کېږي چه نیخ - نیخ -
را ته کوي. زه کوښښ کوم چه د ستړگوله لاری زاری
وړ ته وکړم.

مستنطق اوس زموږن له معاینه کولو لاس واخیست.
عسکر تیار می شول. د ټوپکو خوږ یې را واورولې. ترجمان
- پر - دوه ... وایي او مستنطق له وخته استفاده کوي -
بیا مومېن ته را نژدې کېږي - را ته کوي - معاینه کوي -
مو او دادی را غږه لیری شو.

شپږ وویل شول - ما ستړگي پټې کړې او صرف دا
اوس را په یاد شو چه ما باید خواهش کوي وای چه په
س او غ مې مه ولې. خوکار تن کار دی.
زه د ټوپکو د نښې اورم او احساس کوم چه په

مامی نه لگېږي. دزي جاري دي. زما چپ موندلنڅه
گرم شو. ورو، ورو بي حاله کيږم. داسي احساس کوم چه
په زړه کې هو بنښاړيم. زه له شا وخوا جدا کيږم. زه غم هوروم
- له زمان او مکانه لوی يم اوله درد ولدت سره نا آشنا -

شوم ... خون ما په بدن کې يو ډير پټ شي لاش وندې دي ...
زه په هغه کورته کې پروت يم چه دا علام

شپه ي پکې تيره کړه. بېرې هم پروت دي. زه دلته کله
راغلي يم؟ زه دلته چا راوستي يم؟ زه بېرې ته گورم،

هغه چت ته گوري او سترگې رپړي. رشتيا په يولاس ي
ډير درد دي. يولاس ي دروند دي. يولاس ي تول شوي
دي. پښې ي راټولي کړې او ډيري را پام شول. بېرې
لاڅه نه دي ويلى خوزه ځني پوښتم، څنگه يې؟ دهغه
آواز اورم چه وايي: «بنه يم».

دکوټي دروازه خلاصه شوه. دوه کسه را ننوتل.

ماله ويري سترگې پټې کړې. «ولاږيدلى شي!» - دا غږ
اشنادى. سترگې ي روڼې کړې. اون بکستاني ي سر ته
ولاړ و. هغه لاس را کډ او را ولاړ شوم. بېرې ي په
څنگ کې دي اوله کوټي را ورو.

اون بکستاني را ته وايي: چه زيرى درکوم -

خلاص شوى! اخى مانه شوى منلى. زه او بېرې له هغه
سره له پوستې ووتلو او د باندې ي ورته وويل:

داڅه کيسه وه ؟ هغه شا وخوا ته وکتل او پيا يې سوکه
راته وويل : ستاسو مستنطق له دې سره علاقه لری چه
د مرگ په وخت کې د انسان روحیات معلوم کړی . که څه
هم هغه ويلي و - چه په سراو پټېږي فيرمه کوي - ترڅو
د بې گناه خلکو د مرگ احتمال کم شي - مگر بيا هم بايد شکر
و باسي چه ژوندی خلاص شوي .

ما ورته وويل : مونږ يې صرف درې دپاره نيولی و ؟
ده ځواب را کړ : نه ستاسی ودرې پدې خاطر نيولی و چه د
کله شينکوف تېستوونکی وروښيئ او په اوله شپه يې دين وگاډ
- خو سحر معلومه شوه چه د کله شينکوف تېستوونکی وژل شو
دی ، او مری يې د پوستې شاته په يوه کنده کې پروت دی .
نرما ځکه منصبدار ته وروستلی چه گوندی اوس به وروږ در
خلاص کړی خو هغه تاسی يوه شپه د خپلې څيړنې او تجربې دپاره
معطله کړی . ما ورته وويل : زما لاس لکه چه مات دی ؟ دده وويل
شکر و باسه چه نور روح يې او وروږ خودی د خدايې په فضل پاتې
ښه دی . پرې وپوښت : په پوستې کې هغه مړ دچا و ؟ ده وويې د ټوپک ټوټې
و . هغه اجانډ و غوښتله او پوستې ته سترګه شو . له پوستې نه
سل - سل وشل متره لری په يو کنده کې هغه هلک مړ پراتی و چه مونږ
پوسته کې ليدل و . هغه په ملا کول لکيل او تر گيډې راوتلی وې . پښی اولونه
يې کاږ - واپه و . ما پرې ته وويل : چه لاس او پښې لاسي کړه . هغه کوښښ وکړ خو
سم نه شول . د هلک جا شنی و . توږ کورنۍ يې په ځان کې وه . د کورنۍ څو کونډه يې
پرې و ، په تندي يې شين څلو . تور وېستان يې په سپينو واورو کې پرېښيدل . سترګې يې ښه وې .

حبیب الله - رفیع

راسره وژپل

زه یواځې نه یم ټول افغان راسره وژپل
هر یو بشر دوست په آه، افغان راسره وژپل

زما د سوي زړه سوي ژپايي، چې تر غوږه شوه
زړه يي، چې درلود، هر یو انسان راسره وژپل

دېر لوی مصیبت زما په کور کې سترگې پرانستې
دا چې هم کافر - هم مسلمان، راسره وژپل

چیغه مې د غم لکه ققش له سوزه ډکه وه
شاوخوا مې ټول، ساز او سامان راسره وژپل

برای نخستین بار از طریق قلب منعکس میشود که به تناسب هیبت حادثه به تنبیدن آغاز می‌کند، بنابراین ما ترس را به قلب نسبت میدهم. همچنان دوستی را بخاطر می‌آوریم که از مافصله دارد، دماغ ما با یاد آوری خاطرات صمیمیت و علاقه با او فیصله در برهه نحوه تأمل صادر میکند، که چگونگی این تأمل از طریق قلب تبارز می‌یابد و بدین ترتیب ما صمیمیت و علاقه را به قلب نسبت میدهم.

بدینگونه است حالت همة مشاعر و تأملاتی که قرآن به قلب نسبت میدهد که با واقعیت امر انطباق دارد و با فرهنگ موهل بشری همگون و همسان است. در مورد چگونگی کوبیده شدن مهر بر قلب باید گفت که قرآن آنرا محصول سیئات، زشتیها و منکرات میداند. در همین سوره که موضوع بحث ماست، می‌بینیم که در آیه (۱۴) به بدکاری و سیئات عناصر کافر که در نظرشان آرایش یافته، اشاره شد، ولی در اینجا دلیل عدم درک مفاهیم دعوت پیامبر را همان مهری میداند که بر قلب عناصر کافر کوبیده شده است. میدانیم که هر عمل زشت اثر سوء بر ضمیر آدمی بجا میگذارد، عمل زشت، تأمل به بدی در ضمیر انسان رشد میدهد، و تأمل به نیکی را به عقب میزنند، که بدین ترتیب با تکرار بدکاری و گناه، میلان به بدی به مرحله استیلائی کلی، و ملکه نیکی و نیکوکاری به مرحله سرکوبی کامل میرسد، این مرحله را قرآن عظیم‌الشان به عنوان «طبع الله علی قلوبهم» یاد کرده است، درین مرحله ملذک‌ها و معیارها بطور یکسره دگرگون

پير د بخارا په سنایي فاتحه ولوسته
خاورو د احمد - محمود سلطان راسره وژل

لاره د قاتل مې گوندې تلې د یزید په کور
روح چې د علي (رض) مړه میدان راسره وژل

اوښکې یې له سترگو څانگې - څانگې ترسره تلې
شور و د بېلو گلستان راسره وژل

خیر مې و توتې - توتې وجود لره حمزه - طیار
بس د نبوت ټول خاندان راسره وژل

شمه ټوله تویه شوه، لمبه شوه، پټه یې نه کړله
خار له عقیدې یې پتنسکان راسره وژل

چیغو مې پولیندې کې «کوپانسکي» عطاء الله کړلو
پټ ازبک - تاجک کې مسلمان راسره وژل

کس یې په مادی، سر یې ټول مستضعفین تاوړي
هر د آزادی هزار داستان راسره وژل

یادونه : د «راسره وژل» د مشاعرې شروع د ښاغلي ښاگل «د برنۍ

غزل څخه وشوه . دا غزل که څه هم وروسته چاپیری، خو په دې ردیف او

قافیه کې لومړنۍ غزل ده ، چې نورو استقبال کړه .

راسره وژړل

کرانه ستا په غم کې دېر عالم راسره وژړل
ننګه په ژباوه، آسټن هم راسره وژړل

ستا د تورې شپې د سباوون په انتظار خدايیو
خپلو غمشريکو په تور مسم راسره وژړل

ستا دا غم خپلی حال، چې ما ورته بیان کړل
دېر وړنیوالو دې په غم راسره وژړل

تا چې نن د لویې بد بختۍ کنده کې پروت وي
هله په تاریخ کې تېر پرتم راسره وژړل

ستا په غرو وړغونو چې د بنمن اورونه پوښ کړل
لوېشې - لوېشې خاورې په هریم راسره وژړل

موږ چې نور - زیات کور پرېښودلو ته مجبور کېد
شمه کنده والو د کلي - چم راسره وژړل

ولې دې نن جېني احسانه بچو هر کړل؟
ستا په درد او غم کې یې دېر کم راسره وژړل

ستا د درد او غم کیسې چې ما رنخور، لیکلې و
نوکې وې له سوز، چې قلم راسره وژړل.

سپينې مرغلي د شبنم هرگل راپرېښودې
 ډېر مې وو غمونه، گلستان راسره وژېل

ما چې په تورتم د رڼو اوښکو ډېرې بلي کړې
 ستوري يې راګوز کړل، کهکشان راسره وژېل

څړيکه مې د زړه، چې په پتري شونډو کې کړيکه شوه
 تويې يې تنې کړلې، گريوان راسره وژېل

زه يو آواره يم کله هلته - کله دلته يم
 اوښکې سرګرداني دي، آسمان راسره وژېل

نه يم پوه وانه زړه کې يې څه اندېښنه تېره شوه
 ما "رفيع" چې وژېل، "امان" راسره وژېل

لنډی

افغان دنيا کې شهرت بيا موند
 د مجاهد غيړت ته خلك كړي سلامونه
 سترگې هې شپې د ورجې ژاړې
 چې د "پكتيا" په غرونو اوږي سره اوږونه
 روسي "مسكو" کې په ژړا شو
 چې مجاهد توپك يې وليدل كړدونه
 جوړو لنډي تر سرو تاو كړې
 په وطن جنك دي، سره روسيان راغلي دينه
 "مسكو" به خاورې ^{پري} تلل شي
 كه مجاهدو مخ كې وشي اتفاقونه
 مومنان ټول په دين مين دي
 خو افغانان ورباندې سر-مال وركوينه

انجمن محمد ظاهر - بارکزی
حضرت مدیق اکبر د لېسې ښوونکی

«پردي-پردي دي»

ځانته خپلواک وایي ، واکونه یې پردي-پردي دي
اته نمبره فرمانونه یې، پردي - پردي دي

ځانته رهبر وایي ، خپل حزب له عوامو گڼي
د امنیت ټول تدبیرونه یې ، پردي-پردي دي

د کابل ښار ورته زندان ، خلقیان بندیان دي پکې
پرې څوکیدار-ولاړ پوځونه یې ، پردي-پردي دي

چې سترگو-سترگو ته یې گورم ، نو اشنا ښکاري پرې
سترگې هغه دي ، خو گواښونه یې ، پردي-پردي دي

دا د اسلام او شرافت او عدالت د ښمنان
ورونه زما وو ، خو خویونه یې پردي-پردي دي

دا به گناه وي ، چې لا نور هم ورته وروڼه وایم
دا د ښمنان دي ، چې فکرونه یې ، پردي-پردي دي

په مکتبونو کې تعلیم د اسلام پاتې نه نشو
په دهریت ولاړ درسونه یې ، پردي-پردي دي

لنډی

افغان دنیا کې شهرت بیاموند
 د مجاهد غیرت ته خلك كړي سلامونه
 سترگې هې شپې د وړجې ژاړې
 چې د «پکتیا» په غرونو اوږي سره اوږونه
 روسی «مسکو» کې په ژړا شو
 چې مجاهد توپك یې ولیدل كړدونه
 جوړو لنګی تر سرو تاو كړې
 په ولن جنګ دی، سره روسیان راغلي دینه
 «مسکو» به خاورې ټل شي
 كه مجاهدو مخ كې وشي اتفاقونه
 مومنان ټول په دین مین دي
 خو افغانان ورباندې سر-مال وركوینه

د مجاهد تر قدم جار شم
 په هر قدم باندې يې اوري رحمتونه
 مزي خوتا وکړې شهيده!
 چې د جنت دکلو، ته کوي سيلونه
 وورکي پکتيا په مورچو خپري
 جونو لاسونه په دوعا نيولي دينه
 توپک مې بيا په اوږه کېښود
 په دين مېم، د الله رضا گټه
 په شهيدانو زېري وکړه!
 چې د جنت حوري، په تمه ناستې دينه
 زېرگي مې ټکله په درزا شو
 چې مجاهدو باندې اوري سره اوږونه
 د مجاهدو جبهې لارې
 خلک خوشال دي، چې روسيان له مخه ځيڼه
 خاونده دا سوال مې قبول کړه!
 په مجاهدو باندې، وکړه رحمتونه
 زېر به مې هلته په قرار شي
 چې دړمونه سپند ورتېږشي بيرغونه
 که په سره اورکې لولپه شوي
 افغانه ټيټ دي نه شول، لوړ-لوړ همتونه

جَاهِد دېر په ارمان لارو
 مور يې اخيستی کفن کور کې پاتې شونه
 وطنه ! دومره په ماگران يې
 چې ستا په ياد کې مدام اوښکې تقويمه
 افغانان ټول په دين مين دي
 ځکه روسيانو نه يې وړک کړل کودرونه
 بېرک دخداى د ښمې وگره
 له لعنتي «لبن» نه کاندې طوافونه

رالېږونکى : نبي جان منگل

د حضرت هديق اکبر د لېسې د اتم ټولگي څرکي

غازيانو بيا قسم خوړلى
 افغانستان څه، بخارا آزاد ويينه
 بېرکه ! بس دى سلاهي شه
 که نه، غازيان درنه غوږونه پرې کويته
 چې د تکبير نعره شي پورته
 آن په مسکو کې روسان لارې ورکويته
 د بېرک بل څه ارمان نه و
 چې شاد شجاع نه زيات مشهور په جهاشينه
 خداى خوبه بيا وطن آزاد کړي
 مدام به نه وي، درومانو ناتارونه

چې مجاهد دي په اوږه وړي
 توره ټوپکه! د ماښام لوگي دې شمه
 شهيد په جگه غونډايه کېږي!
 يولاس يې سپرېږدي، ماشيندارې چلوينه
رالېږونکي: محترمه ميرمن هديقه صاحبزادې

په ناموس تنک - په وطن جنګ دی
 تر خداي مې جار کړې، ټنګيالي غزاته ځينه
 پاس د بمونو باران جوړ دی
 مجاهدين ورلاندې، هسکه غړي ځينه
 د مجاهدو مل شي خدايه!
 په سري مېکې گرځوي، لاندې ټينګونه
رالېږونکي: محترمه ميرمن ليلا

خدايه! نري - نري باران کړې
 چې مجاهد غزاته ځي، څنډې څنډينه
 د مجاهدو مل شي خدايه!
 ډوډۍ خوري وچه، سر په تير لکوينه
 خدايه! داپورته غر سوري کړې
 چې ترې راووتې مجاهد، بېر سرونه

مجاهدينو آرام مه کړئ !
ولې مو هېر شول خوږ يا نو شينکي باغونه
راليپونکي : محترمه کلالۍ

زه به يې کومه يوه تلام
من په افغان دي، له هر خوا مصيبتونه
په يو خوا کونډۍ - بورې ژرې
بل خوا راځي د يتيمانو فريادونه
د لوهر غرو شعله راوړه !
ها، د زرگونو بنديوانو سلامونه
څرخي پله زندان ته ورشه !
چې څه کافي په بې گناه خنکو کوينه
د سره نظام له بده شامته
نن مو هېر کور باندې راغلي دي ويرونه
مترقي ناگوند د کاروله !
تاکتوله کرل، د افغان اولس کورونه
کارمل زموږ له پښته نه دي
دا حرامي وطن په بل چا خرڅه شوينه
په کمونستو دوکه مه نشئ !
دوی مزدوران دي، کرملين ته يې گتپينه
د افغان کهول دې خدای لا دروند کړي
څنگه يې وکړل په سره دېوکلک گوزارونه
دا خړپ او ترپ يې ټول غيرت دی
افغان د لې وې که هورې ناموس گتپينه

راليپونکي : غلام فاروق بنوونکي

میشوند و امکان تیز خوب از بد، و یکی از زشتی منتفی میگردد، چیزی در نظر انسان خوب و نیک جلوه میکند که غیر سرکوب شده اش به تأیید آن پرداخته، ضروری و مفید تلقی کند و آنچه با خواهاشات نفسانی اش تضاد کند، منکر و زشت پنداشته از آن نفرت میوزد.

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادْهُمْ هُدًى وَ الَّذِينَ هَمَزُوا

تَقْوَاهُمْ

(سوره محمد : ۱۷)

« و آنانکه هدایت شدند، خداوند بر هدایت شان افزود و (منزلت) تقوی شان را به آنان عطا کرد. »

آنانکه در پرتو ایمان بسوی حق و حقیقت هدایت شدند و مصمم اند تا با توسل به رهنمودها در صراط مستقیم قرار گیرند، این عزم و تعهد باعث میگردد تا مواظب و ارشادات پیامبر، موجب هدایت بیشتر شان گردد و آهسته - آهسته به تمام ارفع تقوی نائل شوند.

طی آیات متعدد قرآن کریم، چگونگی رشد هدایت یافتگان تا مرحله تقوی توضیح گردیده است. چنانچه میآید :

وَ إِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً فَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ أَيْتُكُمْ
زَادَتْهُمْ إِيمَانًا فَمَا الَّذِينَ آمَنُوا فزادتهم إيماناً وهم
يستبشرون . و أما الذين في قلوبهم مرض فزادتهم رجساً
إلى رجسهم و ماتوا وهم كفرون .

(سوره التوبه : ۱۲۴-۱۲۵)

« و چون سورتی نازل شود، پس کسی از آنان (مناقدین

د "چاردري" د لوی قتل عام د کليزې په مناسبت :

اسد الله - غضنفر

سپاکلی څه شول ؟

سپينځه

که د کندن "د چاردري" په لور پورېسوي، نو د سړک کينډې
په دې ته به په زرگونو جريبه ځمکه شاوې ووينئ . دا ځمکه د شول
مختو، غنمو او څټکيو بهترينه کرونده وه ، چې نن په وحشي بوتو
پوشلې شوې او د انسانانو پرځای د خيروونکو څلور بولو ځمکل گرځيدلې
ده ، ځينې اهلي حيوانات، که سږي او پيشوکان هم دلته د خپلې بقا
د پاره وحشي شوي دي ، ځکه له دې سيمې انسان کوچ کړی دی او څوک
نه شته ، چې دوی وساتي او ډوډۍ ورکړي .

د دې سيمې د له غمه ټوک د استان د آغان کابو يو کال کيږي .
يو کال د غمه لا دلته کلی و ، کروندې وې ، بانډې وې ، دېرې وې
او اوسونه وو . خو د ۱۳۶۳ کال د جدي په اتمه نېټه داسې
انسانيت سوزه فاجعه پېښه شوه ، چې برباد شوي کلي ، پکې بانډې
او سوځيدلې مېنې يې د حال په ژبه د استان وايي .

تېر کال د جدي په شپږمه نېټه د " چاردري" مجاهدين

د «قریۀ یتیم» په کلي کې په دې منظور راټول شول، چې د «کندن» ښار د «قوه خانې» په باغ کې د روسانو په مرکز مشترکه حمله وروږي (قریۀ یتیم د کندن له ښار نه څلور کيلومتره فاصله لري).
روسان د غازیانو له ټولنې خبرېږي او د جدي په شپږمه شپه «قریۀ یتیم» محاصره کوي. د شپې مهال خونړي جنایې کېږي، چې په نتیجه کې یې د ښمن ته درانه تلفات وروږي، خود غازیانو څخه صرف یو تکړه مجاهد (سید رحمن) د شهادت لوړې درجې ته رسېږي. مجاهدین په شپه-شپه کې له دې کلي وځي او د سرک د پورته غاړې په کلیو کې خپلېږي.

د جدي په اوومه ورځ میرحمن د کسات د پاره ټپاري کوي او د استمې ورځې د سهار په شپږو بجو د «تال گذر» غرو قشلاق، «تای کمر» او «نادر خروټی» د کلیو د محاصرو په نیت چاردرې ته روانیږي.

د عمومي سرک د «توت مزار» (د غرو قشلاق او عیسوی خېلو د کلي ترمنځ د یوې سیمې نوم دی) په حصه کې یو روسی ټانک په مین الوښي او ناستګسان یې ټول وژل کېږي. په همدې ټانک کې له اتو تنو نورو روسانو سره تصادفاً یو جنرال هم سپور و. مجاهدینو ته رارسیدلي راپورونه وایي، چې د روسي جنرال مرګ د عمومي قتل عام انګېزه په ښمن کې پیاوړې کړه.

وحشي یرغلګرو د «غرو قشلاق»، «تای کمر» او «تال گذر» نږه ښخې او واړه-زابه له یوځي وژل. دوی د «هیسې خېلو»، «دُرښ»

او « قتره خانې » په کلیو کې هم لږ-لږ وژنه وکړه ، خو له یوځایه
د دې کلیو خلکو ډېر رشوتونه ورکړل او له بلې خوا لکه ، چې
ستړي شوي وو ، نو له قتاله یې لاس واخیست او بېرته یې
د کندز څخه وکړه .

د قتل عام په شروع کې به روسانو اولد د کلي محاصره
تېنګه کړه ، ترڅو د خلکو د تېښتې احتمال کم کړي ، بیا به
هر کور ته جدا-جدا ورننوتل ؛ د کور نر-بنجې به یې یوځای
کول او د کلاشینکوفونو په ضربونې وژل . ژوندي پاتې شوي
کسان روایت کوي ، چې که به روسانو د لکیدلیو کسانو په
بدنونو کې حرکت محسوس کړ ، نو بیا به یې د آتشي گریښت په
واسطه جسدونه هم ایږي کړل . د ځینو کورونو د تالاشۍ په
وخت کې به وېره ورته پیدا شوه ، نو سمدستي به یې مسموږکي
کازونه وشیندل ؛ د سمې گاز په اشر به د کور ټول غړي
بې حال شول او د بې سدی په حالت کې به یې شهیدان کړل .
روسانو په آخر کې پیسې ، رادیوګانې ، ټیپونه ، ساعتونه ، گېنې
او نور قیمتي شیان هم له میراث شویو کورونو نه ولوتل او بیا
ستانه شول .

د دې قتل عام د شهیدانو دقیق شمېر هیڅاته معلوم نه
دي . هغه جسدونه ، چې په آینده وېج کې د ورځپوړه کلیو کسانو
ته په لاس ورغلل ، د وېرې په وجه ژر-ژر بنج کړای شول او چا
ونه شېرل . ډېر موثق معلومات دا دی ، چې د شهیدانو حد اقل ^{شېر}

(۷۴۱) تنو ته رسيږي؛ ممکن د شهيدانو حقيقي تعداد تر دې څوسوه تنه زيات وي.

د شهيدانو د تدفين په وخت کې، د ځينو کسانو غضب دومره پاريدلی و، چې له شاوخوا يې څوارلس عرادي د آسونو کراچۍ پيدا کړې او په هغوی کې يې يوه برخه جسدونه واچول او د مظاهرو په شکل د ښار لوري ته وهي شول. مظاهره د لسگونو تنو زېږولمو او وېږود جسدونو سره د «کنډن» ښار ته ورسیده. مظاهره کوونکو په کرده لار کې نارې وهلې؛ «روسان دې زموږ له خاورې وځي! مېردي وي» چرنينکو او لعنت دې وي د هغه پر غلام! «... د دې کسانو مخنيوی ته روسان وده تل خوداخلي غلامانو د عذرو زاري او زور له لارې د مظلوميت دا کاروان په شا و تمباوه.

د دغې فاجعې له کبله د شاوخوا کليو (عيسى خېل، مکمل باغ، نادر خېل، قطغن قشلاق، امان الله کلي، قره خاني، لاله ميدان) درې-څلور زره کوره هجرت ته مجبور او د پاکستان او ايران په وچو بيابانو کې لالهانده شول.

ياده دې وي، چې د دې سيمې په اووه- اته کيلومتري کې د کنډن د لرغوني بالا حصار هغه کله منارونه ولاړ دي، چې اووه- اته پېړۍ پخوا چنگېزي لښکرو جوړ کړي و، خو وروسته بيا زماڼي د هغه وحشت تېر ټول کړ او د يرغلگرو د آسونو د پلونو نښې د ډېر ژر په دې سيمه کې محوه شوې - مگر زموږ مسلمان او قهرمان

خلک ژوندی او بریالي پاتې شول .

د همدې سیمې شاعر په دې مناسبت یو اوږد نظم لیکلی

دی او په هغه کې وايي :

... «روس په افغانانو د «چنگېز» کیسه هم هېره کړه

دېره یې په ظلم او په ستم، تر هغه متېره کړه

روس د انسانیت پوزه سل ځایه غوڅه کړې ده
چا د برچې څوکه په اطفالو پخښه کړې ده؟

هرڅه کوي-هرڅه، د «مسکو» د بربریت د نظام

دا د شلم قرن پر مخ داغ او د وحشت نظام

هغه څه، چې موږ له دې خوځندو اړونه لیدلي دي

نه هېچا لیدلي دي او نه چا اوریدلي دي

لوټ کاندې کورونه او لوټلي کلي و-سوځي

وژني تر اوښخي، بې کناه وژلي و-سوځي

دا د سرپټوب د ښمنان باسي، د انسان بوټی

خپله انسانان نه دي، چې ویاسي د ځان بوټی

وژني-ورانوي-لوتي، چې راشي د سیلاب په شان

(خو، دې غرونو یې سر ورکړجولی د گرداب په شان

... دلته له دې سیمې زهره چاودی، اسکندر، تلی

تیت سر له دې سیمې بېرته هریویرغلگر تلی

... دا د زمر وکور دی، دغه دی د عقابانو د پس

نه دی، د نیولونه دی، دا د افغانانو دیس

دېر ژر به که خدای کول، قطبی خرسا هم وتښتي
دېر به یې له دېرو وژل شوي وي کم وتښتي...

خو ای رهگذره! اوس که دې په دې ږگه سپه پښه
وشي، نو یاد ولره، چې څو کال د مخه په دې کلیو کې تېریدلي، نو
په خاورو- خټو لږې کلیوال ماشومان به دې لیدلي وو، چې لوی
پرېږدي او په شیبو- شیبو درته کوري- ممکن تا به د هغو په
معصومو سترگو کې داسې سوالونه پیدا کړي وو؛ دا سړی به چېرته
چي؟ دا څنگه سړی دی؟ دا پردېس؟ دانا اشنا مسافر؟...

هو! هغه وختونه دېر پخوانه وو، چې زلمو به د
پسري په مستو ټکورجو کې د شنو کړندو په نړیو لارو باندې
د یو پټ دردوونکي اشتیاق په لمسه یې هدفه چکرونه وهل او
بوداگانو به کرۍ وړج د زړه غوښتونکي سکوت په غږېد پرېږو
فصلونو او وچ کالیو خوږې- ترخې کیسې کولې.

ای لارویه! یو کال د مخه لا په همدې اوږدو شپو کې زړو
میندو ماشومانو ته د زمریانو، دېوانو، لېوانو، خپسکو او ټاپېږو
نکلونو کول او په چل ول به یې ویده کول.

یونیم کال د مخه لا دلته د چنارونو مخ سپوږمۍ ته، د دوی
په تودو غرمو کې بزګرو شوملې نخښلې او مازيګر مهال به لاغځه
ته راویشیدل.

د مني په ساره مازيګر کې به دې د لمر د کمزور وشفلو
رڼا ته هغه لوی لیدلي وو، چې له خړو بامونو راوتل او د شنه

آسمان بی انتها لوري ته لوریدل .

تبرکال لا دلته په پسرلي د نویو حاصلاتو دپاره تخمونه
و شیندل شول، په شنو وړشو او چمنونو کې څاروي وڅریدل او یا پټي
د زېږې سپوږمۍ او شنه آسمان والاندې د کړندو د سپېڅلي ښکلا
په غېږ کې د فلک له فتنو ناخبرو بزګرو لور لور وکړ او د کاهکل
شویو بامونو بوی، تر لېږې - لېږې څپور شو .

نو، ای رهگذره ! ای لارویه ! ای نااشنا مسافره !

ته دهغو ټي خورو شهیدانو دپاره، چې نه پوهیدل
دا تحلیل وټکي ښایسته شیان (برچې) د لیدلو وړ نه دي، دهغو
وړو ماشومانو دپاره، چې په دې سخت ساعت کې یې هم د مور
غېږ پناهگاه گڼله، دهغو پتمنو غونډو دپاره، چې چاپي پلونه ولیدلی
خو د ژوند په وروستیو شیبو کې یې پردي کافران مخې ته ولاړ و
د هغو شهیدو میندو دپاره، چې نه پوهیدلې اول کوم زوی په
کوم ځای کې له مرګه پټ کړي ... د دغو ټولو شهیدانو دپاره
خو څاڅکي او ښکې توبې کړه .

ځکه! د دوی کال پوره کیرې، خو څوک نه شته، چې هدیر
ته یې ورشي، څوک نه شته چې قبرونه یې وپېژني او څوک نه شته
چې باندې وژاري .

غوښتنه

د «سپېدي» مجلې اداره په نظر کې لري، چې د پاکستان د پښتو ژبې خواخوږو شاعرانو د هغو شعرونو نمونې، چې د افغانستان په روان جهاد پورې اړه لري، د شاعرانو له تصويرونو او لنډو سوانحوسره، د يو ځانگړي کتاب په شکل خپاره کړي.

له دې امله، درستو محرمو شاعرانو ته خواست کوو چې له موږ سره، د خپلو شعرونو او تصويرونو په رالېږلو، هيله، ترسره کړي.

(په درنښت)

د دوتني د تصويرونو شرحه :

سورقشون يا د کرېلمېن د وحشت استاغي مېرې هم په آرام نه پرېږدي !

د دوتني په لومړي مخ کې تصويرونه، د اسلام او جهان دناسو عالم حضرت امام محمدالدين رازی (عليه الرحمه) مزار د افغانستان په هرات کې درېښي، چې د مدنيت او فرهنگ غلېانووران کړي دي.

DECEMBER 1985

VOL. II No. 5

P. O. BOX 665
Peshawar Pakistan

SPEDE

Monthly

و کفار) می‌گویند: کدامین شمار این سورت ایان افزود، امالهل ایان را از ناحیه ایان قوت بخشید و آنان (به این رشد ایان خویش) شادمان میشوند و اما آنانکه بیاری (نفاق) در دلهای شان است پس زیاد کرده در آنان پلیدی ای را با پلیدی (سابق) شان و جان دادند، در حالیکه کافر بودند.

همچنان می‌فرماید:

والذین جاهدوا فینا لنهدينهم مبلنا و ان
انله لمع المحسنين ه

(سوره العنکبوت: ۶۹)

«و آنانکه در راه ما جهاد کردند، حتماً ایشان را به راه‌های خویش هدایت میکنیم و بدون شک خدا با نیکوکاران است.»
مجاهدین متعهد که در خط اسلام برای خدا و در راه خدا می‌رزمند، هدایت الهی شامل حال شان می‌گردد، دروازه‌ها هدایت و رشد بروی شان گشوده میشود؛ در نتیجه تا مرحله نیکوکاری و احسان جلو می‌روند و بالآخره معصیت الهی را کسب نمیکنند.

بنه کړې راپېښه، ای د ښو ربه!
د انش و جن او، فرشتو ربه!

تیارې مو واخله، له تیاره لارو
د لمر د زېږو، پلوشو ربه!

«پسلی»

میاشتنی ادبی مجله

سیدک

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَمُ الظَّالِمُونَ
يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۗ أُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ٤

سورة البقرة آیت (۲۵۷)

وجہ اشتراك سالانہ :

در امریکا - ۳۰ دالر
در اروپا - ۲۵ "
در پاکستان - ۶۰ روپیہ

شش ماہہ :

نصف قیمت

با نکی حساب :

الافید بانک - جہا نکمہ پورہ برانچ
اکا ونٹ نمبر (۵۴۴)